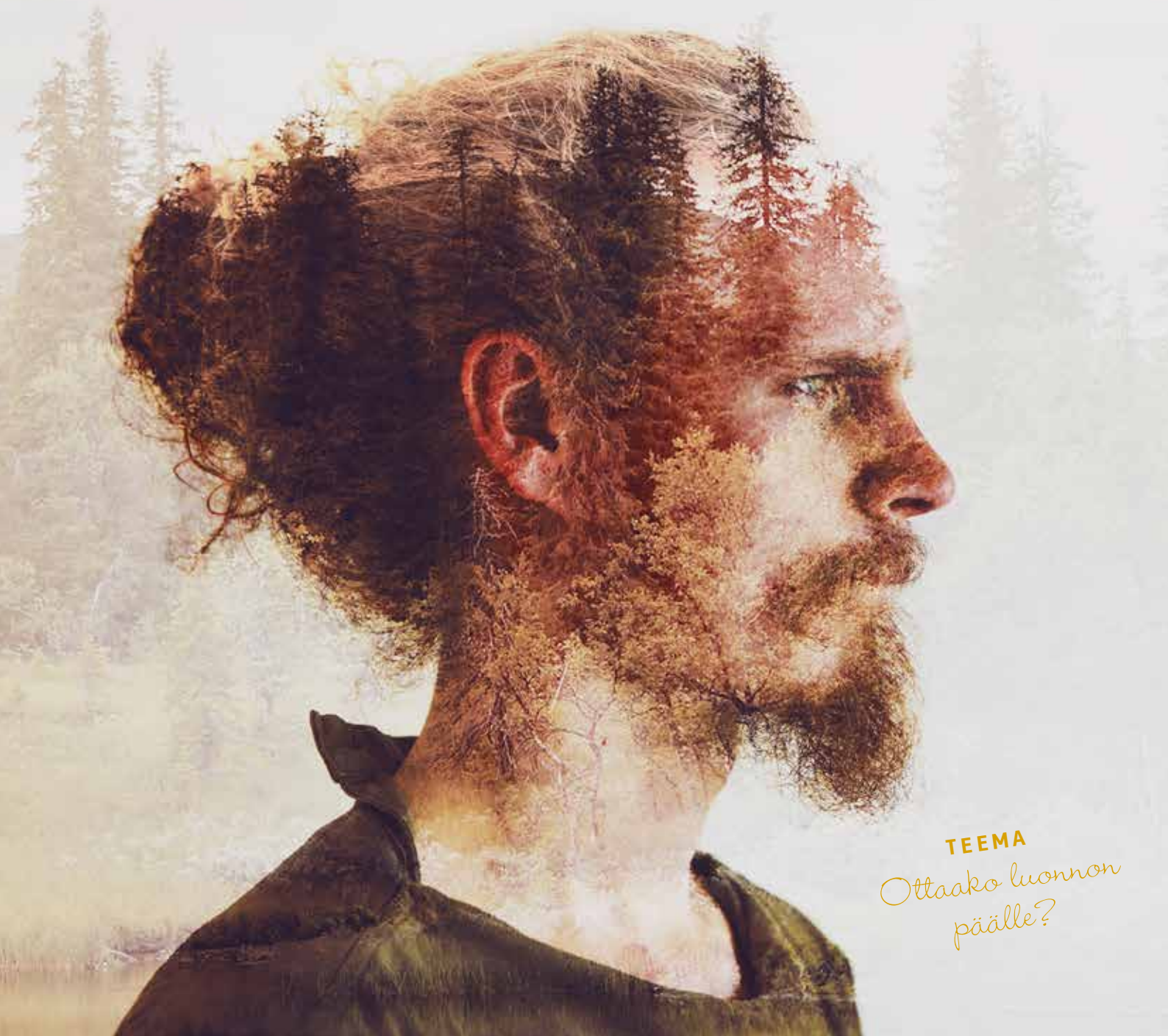

K I D E

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 3 • 2016

TEEMA
*Ottaako luonnon
päälle?*

KIDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 3 • 2016

www.ulapland.fi/kide

Kide on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti. Seuraava Kide ilmestyy joulukuussa 2016.

Päätoimittaja MARJO LAUKKANEN

Toimittaja OLLI TIURANIEMI

Toimittaja RITA JUNES

Art Director REETTA LINNA

Valokuvaaja ANNA-LEENA MUOTKA

Ilmoitusvaraukset TARJA HELALA

Osoitteenmuutokset: tiedotus@ulapland.fi

Päätoimittaja puh. 0400 695 418

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Painos 4 800 kpl, painopaikka Erweko Oy, Oulu 2016. ISSN 0787-0965.

Lehti ottaa sitoumukselta vastaan aineistoja, mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide. Julkaisija:

Lapin yliopisto/Viestintä, PL 122, 96101 Rovaniemi.

tekijä

ANNA-LEENA MUOTKA

Olli Tiuraniemi

Kiteen toimittaja,
päätoimittaja 1993–2016

”Takana on tuhansia sivuja tieteen popularisointia Kiteessä reilun parinkymmenen vuoden aikana. On ollut suuri ilo koordinoida tätä työtä vuosien varrella eri tehtävissä.

Kaiken kaikkiaan matka on ollut elämää rikastuttava kokemus. Kiteen myötä olen saanut kulkea lävitse mediakentässä ja yliopistomaailmassa tapahtuneen suuren murroksen. Alkuvuosina kuskasin lehteä käsikopelolla Kemiin taittavaksi ja painettavaksi. Sittemmin lehteä on kehitetty maamme eturivin asiantuntijoiden avustamana.

Kiteen kapula on nyt Marjo Laukkasen asiantuntevissa käsissä. Tiede- ja taidelehden matka jatkuu. Suuret kiitokset kaikille Kide-lehden kehittämistyötä tukeneille ja Kiteen lukijoille.”

TEKIJÄ-palstalla esitellään lehden tekijöitä.

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 Jälkiä **MARKKU HEIKKILÄ**
Sámegillii **PÄIVI RASI, PIGGA KESKITALO,**
EEVA-LIISA RASMUS-MOILANEN
- 5 Mie
- 6 Aura
Luovat
- 7 Arktis
Kolumni **JAAKKO HEIKKILÄ**
- 8 Kiehinien **OLLI TIURANIEMI**
Arviot

TUOKIO

- 28 Tuokio arktisessa **KIRSIKKA PAAKKINEN**

OPISKELUA

- 30 Sarjakuva **HEIDI LINTULA**
Blogi **LAURI KATTILAKOSKI JA NIKO-VILLE MOILANEN**
- 31 Opiskelu-uutiset
- 33 Alumni

KITEYTYKSET

- 34 Opetus **Tekstiilien ja vaatteiden**
ark(t)inen maailma
- 36 Opetus **Arktisuus muotoilun opetuksessa**

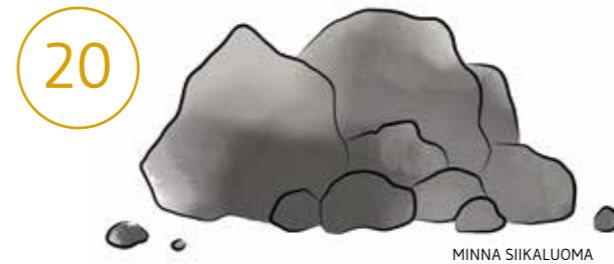
HIPUT

- 38 Kotisivu
- 39 Eskon puumerkki **ESKO LINNAKANGAS**
- 40 Julkaisuja
- 44 Väitökset
- 46 Lyhyet
- 58 Hiutaleita **AINI LINJAKUMPU**

TEEMA Ottaako luonnon päälle?

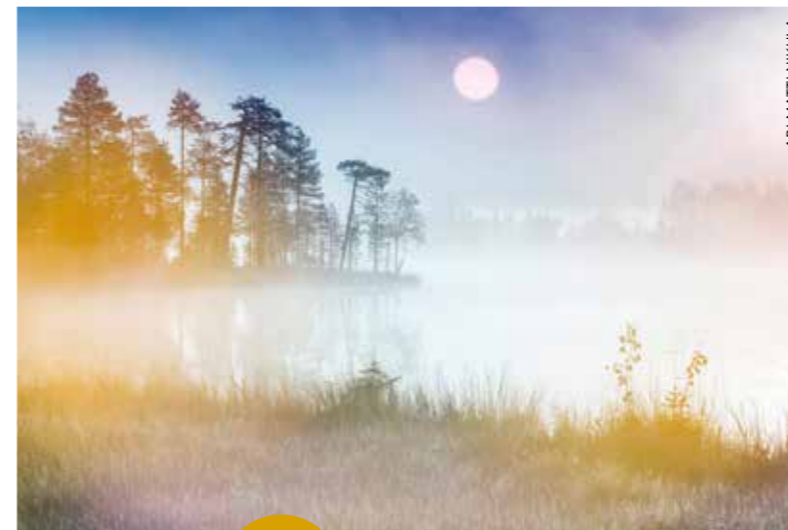
Lapin luonto luo outoa taikaa, tiesi jo Unto Mononen. Pohjoista tunturimaisemaa mystifioidaan ja ihailaan, myllätään ja kaupallistetaan. Miten Lapin luonto voi? Entä ihminen sen keskellä?

9 Pääkirjoitus **ANNA-LIISA YLISIRNIÖ** Ahneuden aika • 10 Ihmisen luonto • 16 Suhteessa – Luontosuhteita on yhtä monta kuin ihmisiä • 20 Onko kaivostoiminta valtakunnallinen vai paikallinen kysymys? • 23 Tulevat opettajat erikoistuvat luontokasvatukseen • 24 Luonnon viemää • 27 Kolumni **VILLE HALLIKAINEN** Lapinmatkailija menee metsään

MINNA SIIKALUOMA

” **Kaivos saapuu paikkakunnalle harvoin ilman keskustelua.**

ARI-MATTI NIKULA

” **24 Luonto esiintyy kuvissamme esteettisinä vaikutelmina, impressioina.**

ANNA-LEENA MUOTKA

” **10 Olemme biologisia ja fysiologisia olentoja, luonnon lapsia.**

Kannen kuva: Anna-Leena Muotka

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

ANNA-LEENA MUOTKA

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä
MARKKU HEIKKILÄ

MALMIVAARA

Malmivaara, Malmberget, on taajama Jällivaaran kupeessa. Kun sinne menee kylmiltään, vaikutelma on todella ankea. Sekaisin asuttuja ja autioita taloja. Paljon tyhjiä liiketiloja, silti joku pizzeria ja kampaamo. Nuhjuinen aukio, epämääräisiä värejä, bussiasema. Kuin hylätty kaupunki, jota ei ole muistettu kokonaan hylätä.

Ilmakuussa näkyy selitys. Valtava, syvä ja musta avolouhoksen aukko aivan tuossa korkeimman talon takana, katkaisten monta katua.

Kulttuuritalo on auki ja siellä on näyttely. Kuvat kertovat Malmivaaran historiasta. Siellä jaetaan lappuja, joissa voi äänestää kaikkien aikojen malmivaaralaisia. Häipykää täältä ja heti, täällä ei kukaan voi asua, huutavat turistin aistit – ja Ruotsin pelastusviraston lausunnot. Näyttelyssä taas henki kiintymys tähän paikkaan, kotiseutuun, josta ei tahtoisi pois.

Mikä on oikein, vieraan ensivaikutelma vai paikallisten oma kokemus? Ei ihan turha kysymys tässä rakennemuutoksen ja keskittämispuheen ajassa. Vaikka harvoin ”vääjäämätön kehitys” on yhtä konkreettista, kuin jos kaivoskuilu hiipii takapihalle.

SÁMEGILLII

Dán spálttas čáallet olbmot, geat beroštit sámedutkamušas, sámegeielas ja sáme kultuvrras. Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta ja -kulttuurista sekä saamen kielestä kiinnostuneet henkilöt.

ÁRKTALAŠ PEDAGOGIHKKA OVDDIDEAMEN

Lappi universiteahta pedagogihka dieđagoddi ja mediapedagogihkaguovddáš leat fárus ovddideamen árkatalaš pedagogihka ESR-fidnus (2016-2018), man koordinere Sámi oahpahušguovddáš. Fidnu ulbmilin lea ovttasbarggus oahpaheaddjiiguin suokkardallat árkatalašvuoda ja sámivuoda saji oahpahusa ja oahppama sisdoaluin ja metodain. Muhto mii lea árkatalaš pedagogihkka? Manin hállat sierra pedagogihkas?

Sámi bieđgguid orruma ja guhkes gaskkaid dihtii dárbašit geabbilis, pedagogalaččat alladásat fierbmeoahpahusa. Nuppe dáfus luondu, jagiáiggit, sámi ealáhusat ja kultuvra ja nu daddjon ođđa oahpaheaddjebuotta rahpet vejolašvuodaid ordnet oahppanproseassaid nu ahte oahpahuš lágiduvvošii oahppiid ja servodagaid beroštumiid vuodul.

Dálá oahppanádejuvpmi vuoruhá oahppiid eallámušmáilmmiid oahppama ja oahpahuš plánemis, ollašuttimis ja árvoštallamis. Sámi pedagogihkas oahppiid beroštumit láchet saji oahppamii.

ÁRKTISTA PEDAGOGIHKKA KEHITTÄMÄSSÄ

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta ja mediapedagogiikka-keskus ovat mukana arktista pedagogiikkaa kehittävässä ESR-hankkeessa (2016–2018), jota koordinoi Saamelaisalueen koulutuskeskus. Tavoitteenamme on yhteistyössä opettajien kanssa pohtia arktisuuden ja saamelaisuuden rooleja niin opetuksen ja opiskelun sisällöissä kuin menetelmissä. Mutta mitä on arktinen pedagogiikka? Miksi siitä puhutaan erityisenä pedagogiikkana?

Lapin harva asutus ja pitkät etäisyydet edellyttävät joustavaa, pedagogisesti laadukasta verkko-opetusta. Toisaalta arktinen luonto, vuodenaajat, saamelaislinkeinot ja -kulttuuri sekä niin sanottu uusi opettajuus avaavat erityisiä mahdollisuuksia siihen, miten oppimisprosessit tulisi järjestää.

Nykyisen oppimiskäsityksen mukaan opiskelijoiden elämismailmojen tulisi olla yksi keskeinen lähtökohta opetuksen ja opiskelun suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Kun saamelaisuus on keskeinen osa opiskelijoiden elämismailmaa, voidaan puhua saamelaispedagogiikasta.

PÄIVI RASI

Universitehtalektor, pedagogihka dieđagoddi, mediapedagogihkaguovddáš Yliopistonlehtori, kasvatustieteiden tiedekunta, mediapedagogiikkakeskus

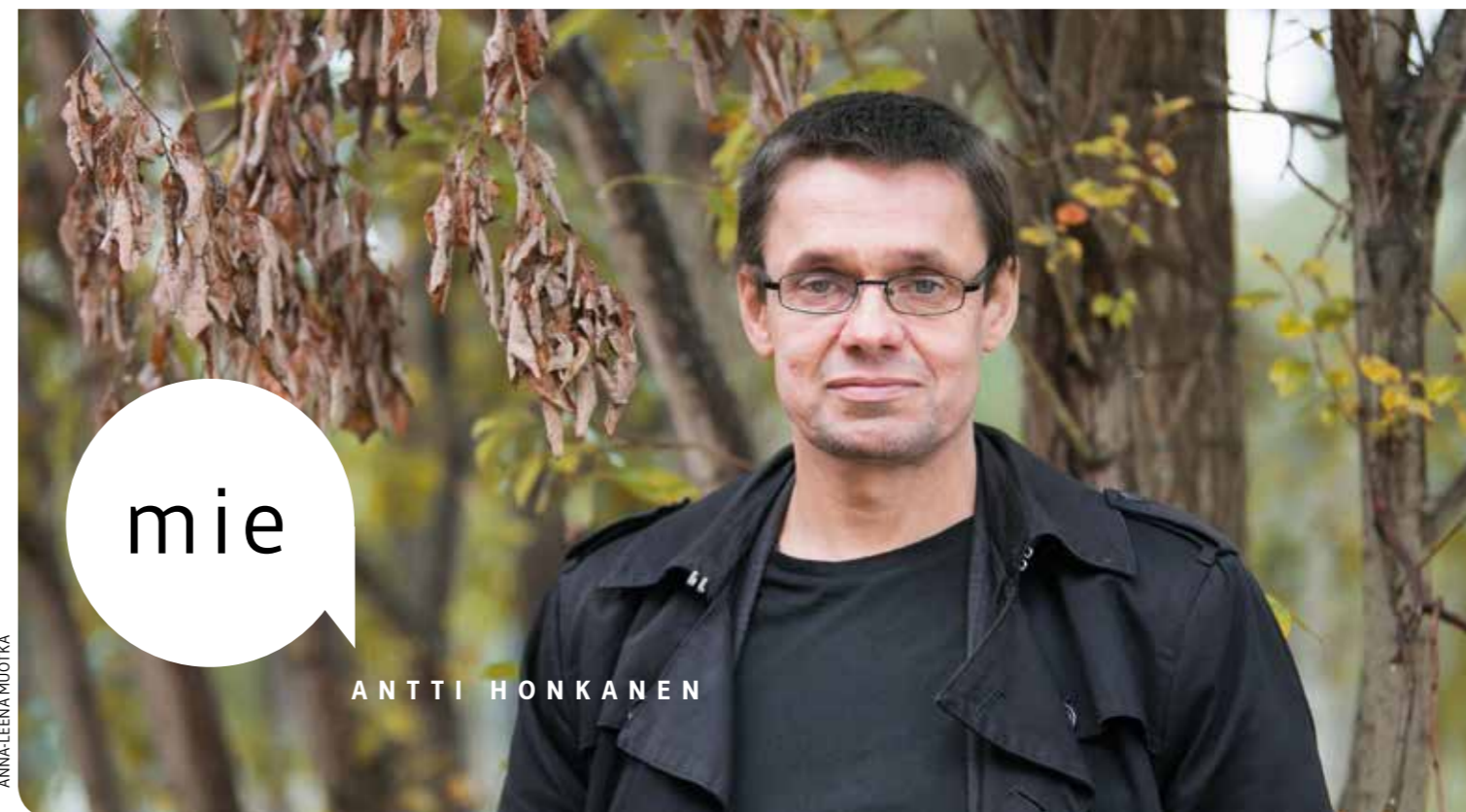
PIGGA KESKITALO

Universitehtalektor, pedagogihka dieđagoddi / Veahkkeprofessor, Sámi allaskuvla Yliopistonlehtori, kasvatustieteiden tiedekunta / Apulaisprofessori, Sámi allaskuvla

EEVA-LIISA RASMUS-MOILANEN

Rektor, Ohcejoga gieldda Rehtori, Utsjoen kunta

ANNA-LEENA MUOTKA

ANTTI HONKANEN

Maailmalle eksynyt turkulainen

Tällä kertaa palstan nimenä voisi olla mien sijaan mä, ehdottaa Antti Honkanen. Hän muutti Rovaniemelle elokuussa, vaikka on tätä ennen käynyt Lapissa vain muutamia kertoja.

– Olen turkulainen, joka on eksynyt maailmalle.

Honkanen on Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin eli MTI:n uusi johtaja. Hän on taustaltaan sosiologi, joka erikoistui matkailuun jo graduvaiheessa. Sitten reissukilometrejä on kertynyt sen verran, ettei matkailu säväytä enää, kuten nuorempana. Ammatillinen kiinnostus aiheeseen on kuitenkin säilynyt.

Honkanen on jo toistakymmentä vuotta työskennellyt kotikaupunkinsa Turun ulkopuolella: ensin Vaasassa, sitten Savonlinnassa. Miten turkulainen päätyi Rovaniemelle?

– Puhtaasti työn perässä. Laitoksemme on ainutlaatuinen, ei vain Suomessa vaan koko maailman mittakaavassa.

MTI:ssä yhdistyy kolme eri koulutusastetta: ammattiopisto, ammattikorkeakoulu ja yliopisto. Eniten henkilökuntaa on ammattiopistossa, vähiten yliopistossa.

– Olemme sekä yliopiston että ammattikorkean puolel-

la aika pieniä toimijoita, mutta yhdessä olemme enemmän kuin yksin.

Honkanen uskoo eri koulutusasteiden yhteistyöhön. Hänen mielestään jäykkä kahtiajako yliopistoihin ja ammattikorkeakouluhin ei ole pitkällä tähtäimellä hyväksi. Esimerkiksi opiskelijoiden pitäisi halutessaan pystyä sujuvasti vaihtamaan toisesta korkeakoulusta toiseen.

Uuden johtajan mielestä on tärkeää, että MTI sijaitsee juuri Lapissa eli matkailullisesti merkittävällä alueella. Honkanen aikoo kiertää pohjoiset lomakohteet, kylät ja kaupungit jo uuden pestinsä takia mutta myös uteliaisuudesta.

– En halveksi kaikkea, mikä on isoa. Hiihtokeskusten resorttyyppinen rakenne tekee niiden markkinoinnista helpompaa.

Johtajana Honkanen kuvailee itseään asiakaskeiseksi, niin hyvässä kuin pahassa. Hän myöntää, että työasioista juttelu sujuu häneltä paremmin kuin small talk. Toisaalta asiakaskeisyydestä on myös hyötyä.

– Otan faktat selville ja kuuntelen, mutta teen päätökset nopeasti. Olen myös valmis pyörtämään päätökseni, jos se osoittautuu vääräksi.

MARJO LAUKKANEN

aura

kyntää yliopiston ajankohtaisia tutkimusaiheita

TYÖELÄMÄN LAADUN MERKITYS KANSANTALOUTEEMME

Lapin yliopiston tutkijat ovat kehittäneet mittausmenetelmän, jolla työhyvinvointi voidaan muuttaa henkilöstön suorituskyvyksi luotettavalla tavalla.

Tutkimuksessa kehitetty uusi työelämän laadun indeksi selittää työhyvinvoinnin ja tuottavuuden välisen yhteyden. Indeksillä toimii siis suoraan henkilöstön suorituskyky mittarina. Se kertoo, mikä osa työn ääressä vietetystä ajasta on aitoa tehollista työaikaa. Tutkimuksen mukaan keskimääräinen työelämän laatu työpaikoilla on noin 59 prosenttia.

– Suhteellisen alhainen työelämän laadun taso kertoo, että kansantalou-

desamme piilee huomattava tuottavuuden parantamisen potentiaali. Mikäli työelämän laatu olisi 64 prosentin tasolla, niin yritykset tekisivät 2.8 miljardia euroa enemmän käyttökatetta eli noin 3 300 euroa enemmän tulosta jokaista työntekijää kohti, tutkimusjohtaja Marko Kesti sanoo.

Eläketurvakeskuksen kanssa menossa oleva tutkimus osoittaa, että hyvä työelämän laatu suojaa työkyvyttömyydeltä ja alhainen työelämän laatu merkitsee huonon tuottavuuden lisäksi noin kaksinkertaista työkyvyttömyysriskiä.

Kestin mukaan korkea työelämän laa-

tu edellyttää, että perusasiat pidetään kunnossa hyvällä henkilöstöjohtamisella. Sen lisäksi esimiestoiminnassa pitää panostaa henkilöstön innostamiseen ja työn imun aikaansaamiseen.

– Korkea työelämän laatu luo henkilöstölähtöisen kilpailuedun, jossa myös henkilöstövaikutteiset riskit ovat merkittävästi pienemmät, Kesti kiteyttää.

Tutkimuksen seurantajoukko koostuu 4320 suomalaisesta henkilöstä. Kansantalouden vaikutusten tarkastelussa oli mukana 14 157 yli 10 hengen yritystä.

OLLI TIURANIEMI

luovat

Taiteellista toimintaa
Lapin yliopistossa

MIKKO ROININEN

TAITEEN JA KULTTUURIN PÄIVÄ

Rovaniemen kulttuuritoiminta on vahvaa ja monipuolista, mikä on osaksi taideopiskelijoiden ansiota. Talvella 2014 saimme Roosa Nevalan kanssa idean tuoda Taiteiden yö -konseptin myös tänne pohjoiseen. Aktiivisena taide- ja kulttuurikaupunkina Rovaniemi oli suorastaan kaivannut tämänkaltaista tapahtumaa. Tavoitteenamme on ollut kehittää tapahtumasta poikkitaiteellinen jokavuotinen perinne, joka kuvaisi Rovaniemen elävää kaupunkikulttuuri-identiteettiä. Pyrimme yhtälailla tuomaan esiin pohjoisen kulttuurisia juuria ja uusia tuulahduksia kaupunkikuvaan.

Taideopiskelijoille Taiteiden yö on ennen kaikkea tilaisuus esitellä omaa osaamistaan, kokeilla keskeneräisten projektien toimivuutta ja saada näkyvyyttä. Valmisteluprosessi alkaa jo varhain keväällä. Käymme läpi edeltävien vuosien palautteita ja kehittämisehdotuksia, sillä tapahtuman monipuolisuus ja kykeneväisyys uusiutua pitävät kaupunkilaisten mielenkiinnon yllä. Otamme jo varhain yhteyttä yhteistyökumppaneihin, järjestöihin, yhdistyksiin, yhteisöihin sekä yksittäisiin taiteen ja kulttuurin tekijöihin. Yhteisöllisyys, avoimuus ja osallistavuus – siinä näkemyksemme Rovaniemen Taiteiden yön ideasta.

RIDA HAAPALA

arktis

Tieteestä yli rajojen

KAIKKIHAN SEN TIETÄVÄT

Kaikki tunnustavat riekon ja osaavat kertoa, miksi Grönlannista tuli aikoinaan Tanskan siirtomaa. Kukapa meistä ei olisi kuullut Suomen arktisesta strategiasta tai tulevasta Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta. Köh, yllättävän moni.

Kun tulin töihin Arktiseen keskukseseen, tiesin alueesta hämmäntävän vähän ja lähinnä kliseitä, kuten jäätiköt, jääkarhut ja eskimot. Nopeasti opin, että eskimoiden sijaan puhutaan inuiteista ja jupikeista. Opin luettelemaan arktiset maat, alueen moninaiset määritelmät ja asukasluvun (noin neljä miljoonaa).

Omalle alalleen sokeutuu nopeasti. Siihen havahtuu, kun kertoo aiheesta innostuneelle mutta ulkopuoliselle kuulijajoukolle. Heille pelkkä kartan tarkastelu eritavalla – niin että Pohjoisnapa on keskellä – voi olla silmiä avaavaa. Vaikka pyöreää palloamme voi katsella mistä suunnasta tahansa, usein jumitamme siihen yhteen.

MARJO LAUKKANEN

jaakko

ANNA-ERIKKA HEIKKILÄ

SIVISTYNYT VAPAAUS

– Tulethan ensi kerralla, Earl sanoi, ja ojensi minulle pienen lahjan, kirjan Roots in Kukkolankoski Exploration 2014.

Enoni pirttiin, Karungin vanhaan pappilaan, siivilöityi taivaallinen heinäkuun valo.

– Ilman muuta tulen, lupasin Earlille, tulen seuraavalla Harlemin matkallani.

Earl oli vaimonsa Tytin kanssa vierailulla Tornionjokivarressa, juurillaan. Lupasin mennä katsomaan Suomi-Seuran heidän kotipaikkakunnalleen tekemää mukaelmaa laivasta, jolla laskeuduttiin aikanaan Ellis Islandille. Laiva on tekijöilleen vapauden symboli.

Samalla kun selasin Earlin muistoja kultaavaa kirjaa, luin Hesarin juttua vuodesta 2008 lähtien New Yorkissa asuneen toimittajan Anu Partasen tuoreesta kirjasta, The Nordic Theory of Everything – In Search of Better Life. Jutussa syvennytään pohtimaan vapautta:

”Onko vapautta että saa käyttää vapaa-aikansa hyvän koulun tai lääkärin metsästämiseen, vai sittenkin se, ettei asiaa tarvitse miettiä.”

Edesmennyt vaimoan kaipaava, kohta 90 vuotta täyttävä Fred asuu naapurissani Harlemin 150. kadulla. Nauhoitin hänen tarinaansa vuonna 2006. Melkein maagisesti hän toisti lausetta: ”Everything is money, money, money, if you don’t have money, you ain’t nothing, nothing.”

Vuosi sitten olin huolissani Harlemin äidistäni, Corasta. Hän oli laihtunut. Hän kamppaili kehoon hiipivien särkyjen kanssa. Aloin jo nähdä syöpäsolujen tuhoavan ihanaa Coraa.

– Sinun täytyy mennä tutkittavaksi, kehotin.

– Se on liian kallista, Cora sanoi lakonisesti, ei ne mitään löydä, ne ajattelee vain rahaa.

Sitten hän hieraisi leukaansa: – Olen kuullut, että teillä Skandinaviassa kaikki on pätevämpää, mukavampaa ja helpompaa.

Ehkäpä vierailen ensi keväänä Earlin luona. Samalla voisin lueskella Anun kirjaa ja iskeä silmää meidän vapaudelle – raha ei ratkaise kaikkea, ainaakaan vielä. Voisinko kutsua sitä sivistyneeksi vapaudeksi.

JAAKKO HEIKKILÄ
Valokuvataiteilija

kiehinen

Viestintäpäälikkö veistellee peräpohojolan murhela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Aikoja sitte vähänen vesipisara päätti suunnata jatsarit kohti pohojosta. Se hamusi särkyvää kirkhautta muitten etelän varisten sakisa, ko etelä-sä se hunttaili olevansa jollaki tavala vieroporo. Vikevän vinkan mukana matkateshan pisara tuumi löytävänsä Lapista ittelhen uuden kiepin, josa se vois rauhasa höröstellä ajatuksiin ja kulukia omia kinttupolokujhan.

Rovaniemelä pisara yhytti ahavan ja näki kithen Lapin yliopiston pääpirtin katola. Paikka tuntu siltä istumalta hööliiltä: Iliama oli raikasta hengittä ja ympärilä oli tillaa isommillekki ajatuksile. Oppiakshen tuntemhan itten-sä ja olosuhtet entistä paremmin vesipisara kallitti ittiähän ikivanhan Ounasvaaran kivirakasa, katteli ja kuunteli maailman menoa yöttömän yön auringosa, purojen kathvesa ja ruskamettän väriloisthesa. Talavela se koki syämeshän kaamoksen hehkun, pohojattoman hilijasuuden ja tykkylumen näyryttämät puut.

Etelän pörröys alako silottumhan muutamana kuulhana syysyönä. Vesipisara sai uuden peskin, se muuttu lumeksi ja lumikitheksi. Se hoksas heti, että lumikitheitä ei ole maailmasa kahta samanlaista. Siittä hehku viishautta, joka siihen oli tarttunu Lapin varsiteiltä. Arktinen ahava oli ristallisoitunu sen siehlun, ja nyt se itte sykähytti nimiloppuna arktisen kylän raittia.

Nykyhän näitä umpilappilaisia lumikitheitä syntyy kahmalo kaupala; ainutlaatusia ja erilaisia opin-, ja tievonpolokuja. Osa heistä nakkautuu muuvale. Mutta annas olla, kokemus lumikitheestä on osa heitä, Lapisa koettu elämä ja oppi eivätkatua, net ovat jättänhet kokihjaansa pysyvän jäljen.

Toiset taamottuvat Laphin elinkautisiksi, heimostuvat kairan ja kivalon kulukijoiiksi, ja syntyvät vuosittain taihvaan painamina uuvesthan entistä soriampina lumikitheinä. Yhesä het sitte rakentavat alati uusia tievon himmeleitä, -pitkospuita ja -verkostoja.

Jos sinusa virtaa pisarankhan verran arktista seikkailijaa, niin sie hokäset oitis Lapin yliopisthon. Pykäset oman polokusi läpi arktisen maiseman, nikkaroit oman ainutlaatusen kitheesi Lapin sinhen, josa kelepo ossaamise-si romottaa vastaki taivhanvalakiana avaruuesa.

OLLI TIURANIEMI

arviot

kirja

Pohjoista pintajännitystä

Sebastian Lindell:

RAJATAPAU

Myllylahti 2015

Paikallisuus sai tarttumaan Sebastian Lindellin rikosromaanin *Rajatapaus*, jossa kerrotaan rovaniemeläispoliisien Edelmännin ja Fribergin tutkimuksista. Siinä liikutaan molemmin puolin Tornionjokea ja Rovaniemellä, Lapin yliopistossakin. Myös kaivos-teollisuus ja uskonnollisuus saavat sijansa.

Poliisityön kuvaus oli vankkaa ja juonenkäänteet melko uskottavia. Faktat ovat tarkkoja, tosin niiden latelussa paistoi vankka valistushalu. Henkilökuvat jäivät aika ohuiksi, mutta eniten rasitti kankean yksityiskohtainen kerronta hitaine lauserakenteineen.

Pohjoisen erityisyyden avautumiseen ja kuvaamiseen tarvitaan enemmän syvyyttä.

SUSANNA PARIKKA

kirja

Tarkka aikalaiskuvaus

Pekka Hiltunen:

ONNI

WSOY 2016

Onni luotaa maailmaa, jossa keski-ikäinen on ylikäinen ja jossa tärkeintä on huomioarvo, ei sisältö.

Toimittaja Oskari joutuu pohtimaan omia arvojan ja suhdettaan työhön, joka on muuttunut asiantiedon tuottamisesta viihteen paukuttamiseksi. Oskarin nuoruudenrakkaus, "Tuhannen mulkun Tuulikki", elää nuoruuttaan 1980-luvun Rovaniemellä. Tuulikin ystäville, enemmän tai vähemmän kaapissa eläville homomiehille, Luola on turvasatama vihamielisessä maailmassa. Tuulikkikaan ei säästy elämän kolhuilta.

Hiltusen romaani on tarkka aikalaiskuvaus – ja samalla herkullista Rovaniemen lähihistoriaa.

PÄLVI RANTALA

Ahneuden aika

” Lajeilla on arvoa sinänsä, ihmisestä riippumatta.

ANNA-LEENA MUOTKA

V

ietin lapsuuteni metsän keskellä. Matalat, vuosisatoja vanhat ikimännyt kuuluvat mielenmaisemaani. Metsät tulivat myöhemmin elämäni pysyväksi osaksi; olen yli kaksi vuosikymmentä tutkinut boreaalisia havumetsiä. Lapin metsien muutos toisen maailmansodan jälkeen on ollut dramaattinen. Vanhat luonnontilaiset metsät ovat saaneet väistyä aurattujen ”kivenkuivaamoiden” tieltä. Sodan jälkeen Lappi nähtiin raaka-ainevarantona, jonka avulla maksettiin sotakorvauksia ja rakennettiin hyvinvointiyhteiskuntaa – sitä, jota ollaan nyt kovaa vauhtia muurentamassa.

Luonnontilaisen metsän kehitys monimuotoiseksi, sulkeutuneeksi vanhaksi metsäksi kestää kuusikoissa noin 300 vuotta. Kaikkein uhanalaisimmat metsälajit ovat pääsääntöisesti niitä, jotka ovat sopeutuneet varjoisuuteen ja tasaisen kosteaan mikroilmastoon tai elävät vanhoilla puilla. Ne pystyvät elämään maassamme lähinnä suojelualueilla, joita onneksi on Lapissa edustava verkosto. Talousmetsissä lajiston monimuotoisuus on jatkuvasti vähentynyt huolimatta uusista metsänkäsittelyohjeista, joilla lajikatoa yritetään hidastaa. Uhanalaisia metsälajeja on lähes 1 900.

Miksi sitten huolehtia lajeista? Mitä virkaa on ötököillä tai sienillä? Keväällä edesmennyt akateemikko Ilkka Hanski totesi viimeisessä haastattelussaan, että lajiston monimuotoisuus ylläpitää ekosysteemin vakautta. Puut luovat rakenteellisen elinympäristön yli 20 000 muulle eliölajille Suomessa. Kaikilla on paikkansa: esimerkiksi mykoritsasienet auttavat puita ravinteiden otossa ja lahottajasienet palauttavat ravinteet kiertoon. Metsät tuottavat ilmakehään happea ja sitovat hiilidioksidia. Ne tuottavat meille puun lisäksi myös terveyttä, esteettisiä elämyksiä ja jopa pyhyden kokemuksia.

Luonnon itseisarvosta puhutaan vähän, siitä että lajeilla on arvoa sinänsä, ihmisestä riippumatta. Aikamme on ahneuden aikaa, jolloin kaikki mitataan rahassa. Uudet biojalostamohankkeet Suomessa tulevat vaatimaan paljon puuta, joka revitään metsistä yhä lyhemmällä kiertojalla. Kantojen ja hakkuutähteiden korjaaminen vähentää ravinteita ja lahoavalla puuaineksella elävien lajien elinpaikkoja. Metsälajiston elinolosuhteet heikkenevät väistämättä. Hitaasti kasvavan puun sijasta biopolttoaineen raaka-aineena olisi-kin järkevämpää käyttää nopeakasvuista lajeja kuten ruokohelpeä.

Lapin osa raaka-ainevarantona jatkuu paitsi metsien, myös mineraalien osalta. Markkinoimme Lappia kauniina, erämaisena, hiljaisena – todellisuus on toista. Olemme jättämässä jälkipolville raiskatut metsät, pilatut vedet, turistikeskukset ja takamaat, joissa pörräävät moottorikelkat, testiautot ja hiljaisuutta etsivät turistit. Olisiko aika avata silmät ja muuttaa suuntaa: alkaa säästää luontoa sekä itsemme että sen itsensä takia?

Ihmisen luonto

Ihminen elää luontoa ja luonto elää ihmisessä.
Ei siis ihme, että luonto kiehtoo myös sosiologeja.

TEKSTI MARJO LAUKKANEN | KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Leena Suopajärvi on yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen yliopistonlehtori. Oppialan kuvaus on tosin hänen mielestään hieman harhaanjohtava.

– Parempi olisi puhua ympäristökysymyksiin suuntautuneesta yhteiskuntatutkimuksesta, jotta käy selväksi, että ympäristöä koskevat päätökset ja käytännöt ovat lopulta yhteiskunnallisia ja yhteiskuntaa koskevia ratkaisuja.

Mitä eroa on luonnolla ja ympäristöllä?

– Ympäristö on ihmisen ympärillä, lähtökohta on si-

ten ihmiskeskeinen. Luonto ei tee samanlaista rajaa. Ihminenkin on luontoa ja elää omaa luontoaan. Olemme biologisia ja fysiologisia olentoja, ”luonnon lapsia”.

Suopajärvi on tutkinut toistakymmentä vuotta, miten paikalliset ihmiset kokevat teollisen toiminnan, jossa hyödynnetään laajamittaisesti luonnonvaroja, kuten metsiä, vesistöjä, malmeja tai fossiilisia polttoaineita.

– Luonnonvarojen käyttö on rakenteistanut valtavasti sitä, mitä Lappi on nyt. Metsätalous, vesivoima ja kaivostoiminta ovat jättäneet jälkensä Lappiin, samoin kuin niiden vetäytyminen.

"Liian monta hullua mainetta ja kunniaa kurkottelee, mainoksia tähtitaiivaalle..."

Epävarmuuden aika

Monella tutkijalla kiinnostus tutkimusaiheeseen kumpuaa omasta elämästä. Suopajärvenkin kiinnostuksen voi halutessaan juontaa aina lapsuuteen asti.

– Olen metsurin tytär ja kasvanut Ounasjoen varressa aikana, jolloin tapetilla oli Ounasjoen valjastaminen.

Tuolloin yhtenä vaihtoehtona pyöriteltiin Meltauksen tekoaltaan rakentamista. Suopajärven kotiin kuljettiin metsätietä, jonka allas olisi katkaissut. Niinpä lapsi huolehti mielessään, miten pääsee kotiin, jos allas rakennetaan.

Kun Suopajärvi pohti gradunsa aihetta 1990-luvun alussa, keskustelu Vuotoksen tekoaltaasta velloi kiivana. Kansalaisliikkeistä kiinnostunut opiskelija päätyi tutkimaan tekoallaskamppailua, ja teema kantoi lopulta väitökseksi asti. Vanha aihe on taas ajankohtainen: Vuotoksen tekoallas on otettu uudestaan puheeksi, tällä kertaa Kemijoen tulvasuojelua suunniteltaessa.

Suopajärvi on tutkimuksessaan vaihtanut tekoaltaat kaivos Hankkeiden maailmaan. Hän on kiinnostunut vaikutuksista, joita kaivostoiminnalla on paikallisyhteisöihin sekä niihin ehtoihin, joilla yhteisöt voivat hyväksyä kaivostoiminnan.

– Kaivos jäsentää sijaintikuntaansa ja ympäristöönsä perustavalla tavalla. Se muuttaa ihmisten luontosuhteita ja -käytäntöjä. Kaivosalalla on omat erityispiirteensä, jotka tekevät kaivoksista pulmallisia paikallisten yhteisöjen kannalta. Ala on hyvin syklinen ja kaivokset ovat isoja mutta silti määräaikaista investointeja. Kaivoksen suunnittelu voi kestää jopa parikymmentä vuotta. Se on epävarmuuden aikaa, ja kuntatason suunnitelmissa kaivokseen on vaikea varautua.

Kaivosalan syklistyys syntyy globaaleista talousmarkkinoista. Kaivettavan malmin tai mineraalin hinta voi hetkessä romahtaa ja tehdä kaivoksesta kannattamattoman.

Järkeä ja tunteet

Luonnonvarojen käyttöä on markkinoitu tärkeänä tai jopa ainoana keinona, jolla Lappi pysyy hengissä. Ympäristöoikeuden mukaisuus on 1970-luvun Yhdysvalloissa kehitetty käsite, joka soveltuu Suopajärven mukaan myös luonnonvarojen käytön tarkasteluun Lapissa.

– Kenen etu on niin sanottu yleinen etu, johon luonnonvarahankkeissa vedotaan? Kuka lopulta hyötyy luonnonvarojen käytöstä ja kuka kantaa taakan?

Suopajärvi on huolissaan esimerkiksi porotalouden tilanteesta. Se on elinkeino, jota kaikki muut luontoa

...Miksi ihmisten pitää aina saada viimeinen sana, tehdä räkkiä äiti maalle...

...Mä oon vaan täällä muutama kymmentä vuotta, luonto miljoonia...

hyödyntävät elinkeinot väkisinkin kaventavat. Niiden kumulatiiviset vaikutukset voivat olla poronhoidolle kohtalokkaita.

Sosiaalinen toimilupa tarkoittaa, että kaivoshanke on saavuttanut paikallisten hyväksynnän. Mutta ketä paikallisilla tarkoitetaan ja miten toimilupa voidaan myöntää tai evätä? Voiko esimerkiksi kunnanvaltuusto päättää sosiaalisesta toimiluvasta?

– Paikalliset yhteisöt pitäisi nähdä heterogeenisinä ja erityistä huomiota tulisi kiinnittää haavoittuvaisiin ryhmiin, kuten porotalouden harjoittajiin ja kaivoksen lähellä asuviin. Suhtaudun sosiaalisen toimiluvan käsitteeseen kriittisesti, mutta jos sen avulla saadaan korostettua paikallisten roolia ja lisättyä osallistumisen mahdollisuuksia, sillä on arvoa ympäristöoikeudenmukaisuuden kannalta.

Sosiaalista toimilupaa ei ikinä rakenneta tyhjältä pöydältä. Ihmisillä on omat kokemuksensa ja muistonsa, jotka vaikuttavat siihen, miten he suhtautuvat ympäristöönsä koskeviin suunnitelmiin.

– Kaivosala on valtavan säädeltyä ja viranomaisvalvonnan piirissä. Paikalliset arvioivat koko tätä prosessia eivätkä vain yhden yhtiön toimintaa.

Suopajärvi on huomannut, että siinä missä viranomaiset vetoavat ympäristökysymyksissä järkeen, paikalliset puhuvat ennen kaikkea tunteista ja kokemuksista.

– Omaa kantaa ei muodosteta niinkään tiedon vaan omien arvojen pohjalta.

Tutkija kansalaisaktivistina

Millainen on tutkijan oma luontosuhde? Suopajärven mukaan luonnolla on itseisarvo, mutta samalla hänellä itsellään on monta erilaista ja keskenään osin ristiriitaista luontosuhdetta.

– Olen luonnonsuojelija mutta myös luonnon hyödyntäjä: olen intohimoinen marjastaja, sienestäjä ja hoi-

dan perikuntamme metsiä. Olen huolissani luonnon tilasta ja kierrätän, mutta tykkään ajaa autolla ja poltan tupakkaa.

Suopajärvi on myös kansalaisaktivisti, joka vastustaa Ounasvaaran rakentamista. Se on osoittautunut erittäin opettavaiseksi kokemukseksi.

– Menettelytavat, joilla luonnon käytöstä puhutaan, ovat hyvin juridisia. Muotoseikat tuntuvat olevan tärkeämpiä kuin itse asia.

Suopajärvi ei lähtisi itse tutkimaan Ounasvaaran tapusta, koska on siinä osallisena. Lappilaisen kaupunki luonnon merkitys ja käyttö on kuitenkin aihe, jota hän soisi tutkittavan enemmän.

Vanhoissa on tulevaisuus?

Ympäristö- ja yhteiskuntavastuun koulutusohjelmassa on tekeillä tutkimus, jossa lappilaisilta ja kainuulaisilta kysyttiin ympäristöön liittyvistä asioista. Kyselyyn saatiin 170 vastausta, joita analysoidaan parhaillaan. Suopajärven mukaan alustavat huomiot ovat kiinnostavia.

Siinä missä tiedotusvälineiden reportaasit pohjoisen ympäristökamppailuista kuvaavat paikallisia ihmisiä usein jonkinlaisina ”maalaistolloina”, jotka ovat huolissaan lähinnä toimeentulostaan, merkittävä osa kyselyyn vastanneista on huolissaan ilmastomuutoksesta ja maapallon kantokyvystä, siis globaaleista ilmiöistä.

Vastausten perusteella pohjoisen ihmisillä on yhä tiivis luontosuhde, mutta luonnonantimien kotitarvekäytön rinnalle on tullut myös vapaa-ajan vietto luonnossa. Tutkimus vihjaa myös suuntaukseen, jota kannattaisi tutkia enemmän.

– Kyselyyn vastanneet vanhemmat sukupolvet vaikuttavat olevan ympäristömyönteisempiä kuin nuoremmat. He ovat huolestuneempia luonnon tilasta ja valmiimpia tinkimään omasta elintasostaan luonnon takia, Suopajärvi kertoo.

Luonto valtaa omansa takaisin

Ympäristöongelmiin alettiin havahtua todenteolla 1970-luvulla, ja siitä lähtien ympäristötietoisuus on lisääntynyt nopeasti. Harva meistä on välttynyt kuulemasta ilmastomuutoksesta tai sademetsien tuhosta – riippumatta siitä, missä päin asumme.

– Ympäristöongelmat leimaavat luontosuhdettamme välillä jo niin, että meidän on vaikea nähdä luontoa muuten kuin ongelmien kautta, Jarno Valkonen sanoo.

Valkonen on pohjoisten yhteiskuntien muutoksen professori Lapin yliopistossa, ympäristösosiologian dosentti Itä-Suomen yliopistossa sekä luonnon ja luonnon-

...Mun ei tarvi missään olla paras, onni ja tarkoitus muuten löytykööt."

Tehosekoitin: Ihmisen luonto (1994)

varapolitiikan dosentti Tampereen yliopistossa. Ihmisen ja luonnon suhde on ilmiö, jota hän on tutkimuksissaan hahmottanut monista näkökulmista, oli kyseessä sitten kulutusyhteiskunnan suhde jätteisiinsä, poronhoidon petokriisi, thaimaalaiset marjanpoimijat tai safarioppaiden luontomatkaileminen.

Valkosen mukaan luonnon ymmärtämiseksi on hyvä tiedostaa kaksi lähtökohtaa: luonto on välinpitämätön eikä luonto varsinaisesti tuhoudu, se vain muuttaa muotoaan. Lisäksi luonto on läsnä kaikessa ihmisen toiminnassa ja ihmisessä itsessään.

– Olemme kauttaaltaan luonnosta riippuvaisia. Vaikka luonto ei tuhoudu, meille ihmisille ei ole ihan sama, missä muodossa luonto on. Pilaamme itse itseltämme ympäristöjä.

Valkonen ottaa esimerkiksi Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden, joka pilasi voimalan ympäristön ihmiselle asumiskelvottomaksi. Luonto on kuitenkin ottanut omansa takaisin. Reilu 30 vuotta onnettomuuden jälkeen ihmisen hylkäämissä rakennuksissa viihtyvät monet kasvit ja eläimet.

– Totaalisen riippuvaisuutemme tiedostamisessa on kyse siitä, millaisen yhteiskunnan haluamme. Elämme luontoympäristöjemme ja -käsitteemme mukaista yhteiskuntaa.

Tieteessä ihminen ja luonto on totuttu erottelemaan: puhumme yhteiskunta- ja ihmistieteistä erona luonnontieteisiin. Jaossa ihminen mielletään poikkeukselliseksi, muusta luonnosta eroavaksi olennoksi.

Yhteiskunnallisessa ympäristötutkimuksessa painopiste siirtyy ihmis- tai luontokeskeisestä näkökulmasta ihmisen ja luonnon yhteenkietoutuneeseen suhteeseen. Valkonen puhuu itse mieluummin juuri yhteiskunnallisesta kuin yhteiskuntatieteellisestä ympäristötutkimuksesta. Kyseessä kun on aidosti monitieteinen tutkimus, jota voivat tehdä muutkin kuin yhteiskuntatieteilijät.

Lappi tuorein silmin

Valkosen omaa luontosuhdetta värittää Ivalossa vietetty lapsuus ja nuoruus. Vuotuiskiertoa mukailevaan arkeen kuului läheisesti kalastus, metsästys ja marjastus – sekä myös turvattomuuden tunne suhteessa kotiseudun maihin ja vesiin.

Kun Valkonen oli lapsi, hän huomasi ilmoituksen kilpailusta, jossa etsittiin malmikiviä. Mökin pihalta hän löysi kiinnostavan kiven ja harkitsi hetken sen lähettämistä kilpailuun. Mutta mitä jos kivessä olisi oikeasti

arvokasta malmia? Mitä paikalle tapahtuisi? Valkonen tarttui kiveen ja viskasi sen järveen.

Valkosen on yhä luontevampaa liikkua lapsuutensa maisemissa kuin Rovaniemellä, nykyisessä kotikunnassaan.

– Ivalossa metsät ovat tuttuja, selkeitä ja ymmärrettäviä. Täällä ne eivät puhu vielä samaa kieltä.

Valkoselle olikin pienimuotoinen kriisi, kun hän joutui siirtämään kirjansa Inarista Rovaniemelle. Samalla hän menetti paikallisen asukkaan metsästys- ja kalastusoikeudet kotiseudullaan. Tutuissa maisemissa ei saakaan toimia enää samoin kuin ennen.

Lappilaisten arkiset luontotoiminnot on Valkosen mielestä teema, joka jää helposti teollisen luonnonvarojen hyödyntämisen varjoon. Vanha ajattelu estää näkemästä Lapin mahdollisuuksia tuorein silmin. Oetaan vaikka esimerkki paljon puhutulta kaivosalalta. Lemmenjoen pienimutoisessa kullankaivuussa on valtavaa osaamista, jota viedään jo ulkomaille mutta joka kotimaisessa keskustelussa jää isojen kaivoshankkeiden jalkoihin.

Ei mitään tärkeämpää

Yksi asia on Valkosen mukaan varma:

– Lapissa mikä tahansa luonnon käyttöön perustuva toiminta saa aikaiseksi konfliktin, jos sitä ei edellä ihmisten halujen ja tarpeiden selvittäminen ja kuunteleminen.

Lapissa on kyllästytty siihen, että ympäristöä koskevat päätökset tehdään jossakin muualla.

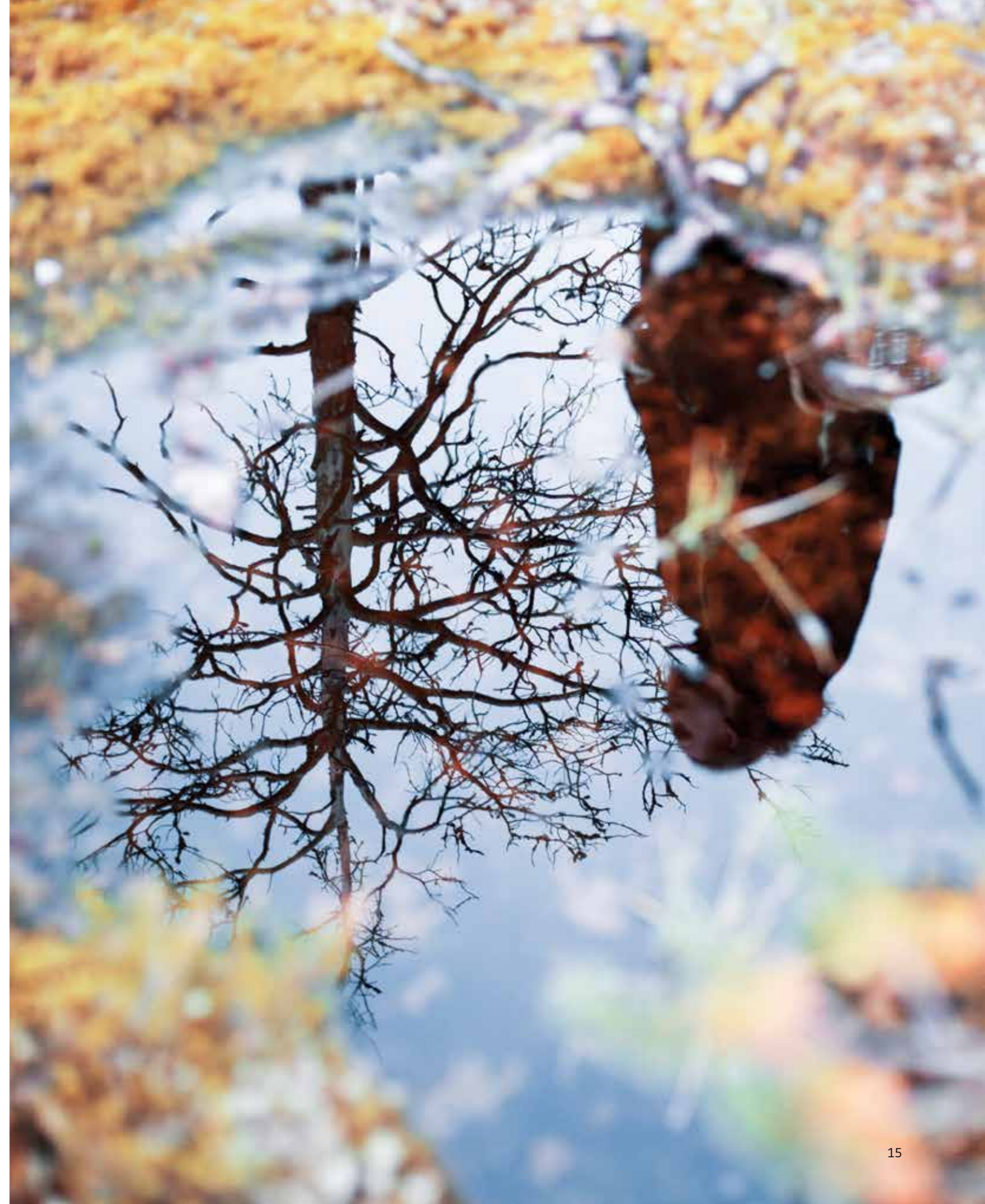
– Ihmiset kokevat, että heidän yli kävellään heitä koskevissa asioissa.

Luonto on monelle se tärkein tai jopa ainoa syy pysyä Lapissa. Se hallitsee puheenaiheita ja arkea, oli kyse sitten hillaängistä tai hiihtokeleistä, kalasaaliista tai tulistelusta. Niinpä kalastusoikeuksien muuttaminen maksulliseksi ei ole pelkkä taloudellinen kysymys vaan kokonaisvaltainen kysymys osallisuudesta.

– Kun kalastus- tai metsähallituslakiin tehdään isoja muutoksia, se vaikuttaa lappilaisten asemaan ja muuttaa ihmisten sidoksia luontoon ja luontoympäristöjen merkitystä, koko luontotietämystä.

Lapin yliopistossa tehdään paljon luontoon liittyvää tutkimusta ja kehittämistyötä. Se on yksi eri tiedekuntia ja Arktista keskusta läpileikkaavista teemoista. Luontoa ei kuitenkaan ole valittu yliopistomme erityiseksi painopistealueeksi.

– Vaikka ei Lapissa ole mitään tärkeämpää kuin luonto.

Suhteessa

Luontosuhteita on yhtä monta kuin ihmisiä.

KOONNUT MARJO LAUKKANEN
KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Sormet mustikassa

Olen viime vuosina pitänyt itseäni aktiivisena luonnossa liikkujana. Parin vuoden visiitti Pohjois-Norjaan heilautti mittasuhteita. Perheelleni tuli tavaksi tehdä retkiä paikallisen tapaan: eväsasiat ja termospullot, villaiset istuinalustat ja pussi halkoja olivat asunnossamme aina käden ulottuvilla ja norjalainen lounas, 'matpakke', oli nopea pakata matkaan. Käden käänteessä olimme läheisillä tuntu-reilla meri-ilmaa haistelemassa ja nimiä vihkoon raapustamassa.

Savunhaju ei kuulunut vain retkiin, vaan lapset tuoksuivat savulta ja ulkoilmalta hakiessani heitä hoitopäivän päätteeksi päiväkodin takaisesta metsästä. Omalta pihaltakin löytyi pian laavu. Aiempi luontosuhteeni alkoi tuntua kovin rajattuun ja viitoitettuun luontoon liittyneeltä – paikalliset polut kun lähtivät tienvarsilta, ilman opasteita ja viitoituksia, ja katosivat välillä kokonaan näkyvistä.

Arkisten huomioiden ohella luontomatkailun opettaminen kansainvälisille opiskelijaryhmille herätteli huomaamaan, kuinka itsestään selvinä olen pitänyt luonnossa olemiseen liittyviä tapojani. Muistan erityisesti pakistanilaisen opiskelijan kanssa käydyn keskustelun. Hän yöpyi talvisella testileirillä ensimmäistä kertaa teltassa – aiemmin hän oli peltotöiden ohessa yöpynyt taivasalla matkasängyssä. Vaaditaan varmasti avaran taivaan taipumusta, jotta osaa kuvata yhtä elävästi kuin hän sitä, kuinka teltassa ajatukset jäävät teltan katon alle pötköttelijän tarkasteltaviksi. Nepalilainen opiskelija puolestaan ihmetteli, missä kaikki eläimet oikein ovat. Kollegan Afrikassa asuneen siskon kanssa kävin kirjeenvaihtoa luontosuhteiden moninaisuudesta ja tunsin oman luontoni olevan kovin turvallinen.

En taida enää olla yhtä aktiivinen luonnossa seikkailija kuin mitä joitakin vuosia sitten, mutta on oikeastaan mukavaa huomata palaavansa juurilleen – nyt luonto merkitsee minulle ennen kaikkea mustikan värjäämiä sormia ja saappaita takaovella, odottamassa jalkaan sujauttamista.

Outi Rantala

Apulaisprofessori, Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

Ilona Mettiäinen

Tutkija, Arktinen keskus

Yhdessä hirvimetsällä

Olen innokas retkeilijä, marjastaja ja hirvenmetsästäjä. Liikun luonnossa mielelläni lihasvoimaa käyttäen niin kesällä kuin talvella. Mukana kulkee useimmiten järjestelmäkamera. Kuvaaminen on minulle olennainen osa luonnosta nauttimista. Näin hienot leiripaikat, maisemat ja kiinnostavat ilmiöt talletuvat myöhempiä muisteluja ja usein myös opetus-tarkoituksia varten. Lapsuuden partioharrastus ja jo toistakymmentä vuotta jatkunut hirvenmetsästys-harrastus ovat varmasti myös vaikuttaneet metsä- ja luon-tosuhteeseeni. Kipinä metsästämiseen lienee peräisin jo lapsuudesta – ensimmäisen kerran pääsin isän kanssa lintumetsälle 12-vuotiaana.

Metsään liittyy minulle ulkoilun, virkistykseen ja ravinnonhankinnan lisäksi henkilöhistoriallisia ja ylisukupolvisiakin merkityksiä. Ei siis voikaan sanoa, että metsä kuin metsä – omilla juurilla ja suhteella tiettyihin paikkoihin on väliä. Marjassa käydään usein niillä alueilla, joissa on opittu omien vanhempien kanssa käymään. He taas ovat oppineet paikat edelliseltä sukupolvelta. Siten alueet 'periytyvät' polvesta toiseen. Monien lappilaisten kuukausiansioita ja ruokavaliota täydentävät omasta pakastimesta löytyvät luomumarjat, -sienet, -kala ja -liha. Pikku krempatkin unohtuvat hilla-aikaan, kun jängälle on kerta kaikkiaan päästävä.

Hirvenpyynti on mielestäni ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä toimintaa. Hirvimetsällä ei titteleitä kysytä,

ja toisaalta Metsästysseura kokoaa kyläläiset ja sukulaiset ja muut seuran jäsenet toimimaan yhdessä yhteiseksi hyväksi. Arvostan myös sitä, että hirvi saa elää elämänsä luonnollisessa ympäristössään lajityypillisesti käyttäytyen, kunnes se ammutaan hyvällä laukauksella, mahdollisimman stressittömästi ja eläimen kärsimys minimoiden. Liha on puhdasta ja taatusti geenimanipuloimatonta. Samalla taimikkotuhot vähenevät ja luonnossa säilyy tasapaino. Metsästysseurassamme painotetaan harkittuja laukauksia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tärkeää on myös riistakantojen hyödyntämisen pitäminen kestäväällä tasolla. Tänä syksynä meillä on lupia useiden kymmenien hirvien ampumiseen. Pakastimessa onkin jo tilaa. Lisäksi metsästäjä saa nauttia kuulaista syysaamuista ja tulistelusta.

Tutkijanluonteesta ei pääse eroon metsässäkään. Luonnossa liikkuminen niin jalan, suksilla, meloen kuin sukeltaen on minulle myös tieteellisen inspiraation ja oivallusten lähde. Esimerkiksi viime syksynä hirvimetsällä tutkijanmieleni ilahtui, kun pääsimme yhdistämään nykyaikaisen paikannusteknologian antaman informaatiota hirvikoiran liikkeistä ja metsästäjien asiantuntemuksen hirvien suosimista paikoista. Väljästi tulkittuna samaa aihepiiriä – tiedon käyttöä päätöksenteossa – käsittelee myös oma väitöstutkimukseni, vaikkakin ilmastomuutokseen varautumisen suunnittelussa. Tästäpä oiva tutkimusaihe väitöksen jälkeen!

Tähtitaivaan alla

Olen kasvanut urbaanissa ympäristössä. Lapsena asuin miljoonakaupungissa Iranissa. Kaupungin valosaasteesta huolimatta olen aina ihaillut öistä tähtitaiivasta. Tunsin myös luontaista vetoa eläimiin ja vanhemmillani olikin täysi työ pitää minut erossa esimerkiksi Teheranin kulkukoirista. Nautin aukeista, suurista maisemista, kuten vuoristoista tai vaikka suomalaisesta järvimaisemasta. Muutettuamme Suomeen yli 40 vuotta sitten vietin lapsuuteni ke-

sät maalla, missä suomalainen luonto ja mielenmaise- ma tulivat tutuiksi.

Olen oppinut vanhemiltani sekä eettisen ja henkisen että älyllisen ja tieteellisen maailmankatsomuksen. Luonto tarkoittaa minulle koko maailmankaikkeutta. Koen luonnon kokonaisuutena, niin emotionaalisella ja esteettisellä kuin rationaalisella ja tieteellisellä tasolla. Tähtitieteessä nämä kaksi tasoa kietoutuvat yhteen. Tähtitaiivaan katsominen teleskoopilla on harvoin suurta visuaalista ilotulitusta, mutta kun tietää, mitä on katselemassa, se säväyttää.

Vietän aikaani luonnossa enemmän olemalla kuin liikkumalla, usein tähtitaiivaan alla teleskoopin ja kameran kanssa tai istuskellen ja mietiskellen. Avaruus saa ihmisen usein ihmettelemään omaa pienuuttaan. Silti vielä ihmeellisempää on, että ihminen kykenee tajumaan sekä maailmankaikkeuden suuruuden että oman pienuutensa. Ihmismieli ihmettelee avaruuden valtavuutta, mutta avaruus itse ei taida ihmetellä mitään. Onko ihmisen mieli maailmankaikkeuttakin suurempi? Syvimmillään mielen suuruus koetaan, kun esteettinen ja älyllinen yhdistyvät luomakunnan kokonaisvaltaiseksi ihmetykseksi, jopa eettiseksi oivallukseksi. Parhaimmillaan tiede ja taide palvelevat tätä tarkoitusta.

Todellisuus on viime kädessä yksi kokonaisuus – luonnon maailma yhtä lailla kuin ihmisen maailma, fyysiset lainalaisuudet samoin kuin eettiset ja henkiset periaatteet, yksilön elämä siinä missä yhteiskunnan toiminta. Todellisuutta ei voi jakaa keinotekoisesti ihmisen keksimiin lokeroihin rikkomatta todellisuuden perusluonnetta, joka tuntuu viime kädessä olevan mysteeri.

Luonnossa tärkeimmiksi koen kauneuden ja johdonmukaisuuden yhdistelmän: esteettisyys ja loogisuus ovat luonnon aineettomia ominaisuuksia, mutta ilmevät aineellisen kautta. Luonto on upeaa ja kaunista selittämättömällä tavalla, enemmän kuin mikään ihmisen tekemä. Samalla luonto noudattaa lainalaisuuksia, se on looginen ja johdonmukainen, "reality makes sense".

Tämä antaa toivoa myös ihmiselle. Jos todellisuus on yksi ja siinä ilmenee sekä kauneutta että johdonmukaisuutta, ehkäpä ihmisyyteisköään ei ole pohjimmiltaan järjetön ja toivoton. Aikamme globaali ilmapiiri antaa mahdollisuuden sille, että herää yhteinen tahto ja ponnistus oppia ymmärtämään ihmiselon eettisiä lainalaisuuksia tällä pienellä planeetalla. Tällaisen ymmärryksen varaan voimme rakentaa kestävä ja yhteistä tulevaisuutta ihmiskunnalle. Toivoa on!

Partow Izadi

Kansainvälisen kasvatuksen yliopistonlehtori, kasvatustieteiden tiedekunta

Onko kaivostoiminta valtakunnallinen vai paikallinen kysymys?

Kaivos saapuu paikkakunnalle harvoin ilman keskustelua. Konflikteissa kunnan rooli on keskeinen mutta myös kaivosviranomaisella on keinonsa.

TEKSTI JUKKA SIMILÄ | KUVITUS MINNA SIIKALUOMA

Luonnonvarojen käytöllä on globaali ulottuvuus, mutta se on myös valtakunnallinen ja paikallinen asia. Tästä esimerkkinä ovat mineraalit. Mineraalien riittävyys ja saatavuus ovat globaaleja kysymyksiä, jotka voivat synnyttää vahvoja kansainvälisiä liittoumia taikka syviä konflikteja. Kaivostoiminta luo työpaikkoja ja piristää taloutta, mikä näkyy usein alueellisella tasolla.

Myönteisten talousvaikutusten ihanuutta vähentää kaivostoiminnan syklinen luonne. Syklisyys selittyy globaaleilla markkinoilla mutta ilmenee paikallisesti. Konkurssiutiset eivät ole harvinaisia kaivosalalla, mistä Lapissakin on tuoreita kokemuksia. Kaivostoinnalla voi olla myös merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, minkä kaikki ymmärtävät viimeistään Talvivaaran kaivoshankkeen johdosta. Onneksi ympäristöriskit yleensä hallitaan Suomen kaivoshankkeissa huomattavasti paremmin kuin Talvivaarassa.

Monitasoista kysymystä säännellään monitasoisesti. Mineraalirikkaat valtiot, kuten Kiina, pyrkivät varmistamaan kriittisten mineraalien saatavuuden vien-

tikielloilla. Sitä vastoin Euroopan unioni, joka tuottaa itse vain osan tarvitsemistaan mineraaleista, haluaa luoda kauppaa edistäviä sopimuksia. EU:lla on raaka-aineiden hyödyntämistä ja kiertotaloutta edistävää politiikkaa. Kaivostoiminnan kannalta keskeisimmät sivat EU-säädökset liittyvät ympäristökysymyksiin, kuten ympäristövaikutusten arviointiin, kaivosjätteisiin ja päästöihin.

Kaivoslait ovat EU:ssa jäsenvaltioiden asioita. Niissä määritellään, kenellä on oikeus mineraalien hyödyntämiseen. Suomessa oikeus hyödyntämiseen saadaan hakemalla lupa kaivosviranomaiselta (TUKES) eikä luvan saannin edellytyksenä ole alueen omistus. Omistajalla on kuitenkin oikeus saada korvaus. EU:n jäsenyyden myötä ulkomaisilla kaivosyhtiöillä on samanlainen asema kuin kotimaisillakin.

Viranomaisten rooli

Konkreettisen kaivoshankkeen vaikutuksia pyritään hallitsemaan luvilla, joista monet ovat ympäristöperusteisia. Ympäristösääntely määrittää taloudellisen

toiminnan ympäristölliset ehdot, mutta se ei lähtökohdaisesti estä kaivostoimintaa. Jos kaivosyhtiö laatii lupahakemuksen, joka täyttää kaivosalalla noudatettavat ja asteittain tiukkenevat standardit, lupa säännönmukaisesti myönnetään. Hyvä näin.

Ongelma syntyy, jos luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvät intressit ovat fundamentaalisesti vastakkain. Lisäulottuvuuden voi tuoda se, että hyödyt ja haitat eivät välttämättä toimi samalla tasolla. Työpaikkojen syntymisen merkitys on suurimmillaan paikallisesti, mutta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitystä on arvioitava myös laajemmassa valtakunnallisessa tai eurooppalaisessa kontekstissa.

Intressit voivat olla vastakkaisia myös paikallisesti. Otetaan esimerkiksi matkailun ja kaivostoiminnan välinen konflikti. Tällainen tilanne voi syntyä vaikka Kolarin rautakaivoshankkeen kohdalla. Ylläksen alueen matkailualan toimijat pelkäävät elinkeinonsa hiipuvan, jos kaivos rakennetaan. Jotkut muut kunnan asukkaat näkevät kaivoksen tuovan uusia työpaikkoja ja tukevat kaivoshanketta. Tällaisessa tilanteessa kunnan rooli on nykyisin keskeinen. Kunta voi estää kaavoituksella kaivostoiminnan, vaikka vastoin maakuntakaavaa – tietenkin vain jos sille on maankäyttöisiä perusteita. Tällaisia perusteita löytyi Muoniossa tuulivoimahankkeen kohdalla.

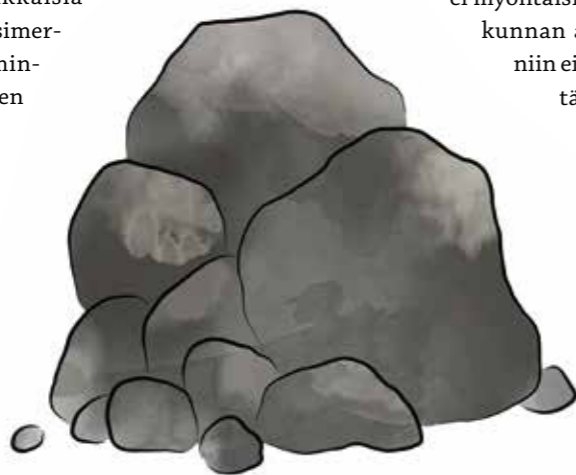
Voiko valtio osallistua fundamentaalisen konfliktin ratkaisuun? Suomessa trendinä on jo pidemmän aikaan ollut kaavoitusvallan siirtäminen alaspäin, eikä kaavajärjestelmä mahdollista valtion viranomaisten puuttamista yksittäisiin hankkeisiin. Suomessa kaivosviranomainen voi kuitenkin joutua arvioimaan kaivoshankkeen ja muiden elinkeinon välisestä suhteesta. Kaivosviranomaisen ei uuden kaivoslain mukaan nimittäin tule

myöntää lupaa, jos kaivostoiminta heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja eikä asiaa voida ratkaista lupamääräyksin. Kaivoslakia koskevassa hallituksen esityksessä säännöksen soveltamisen otaksutaan tapahtuvan harvoin.

TUKES:in tekemä päätös, jossa se arvioi kaivostoiminnan vaikutusta paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloihin, on jännitteisessä suhteessa kunnan kaavoitusmonopoliin. Kaavoituksessa kun on pitkälti kyse juuri asutus- ja elinkeino-oloista. Kaava taikka kunnan kaivosviranomaiselle muutoin antama näkemys maankäytöstä edeltää kaivoslupaa. Jos kunta kaavassa sallisi kaivoksen, mutta kaivosviranomainen ei myöntäisi kaivoslupaa vedoten paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloihin, niin eikö kaivosviranomainen tekisi tältä osin tyhjäksi kunnan kaavan? Suomessa on siis päädytty kaavoitusvallan siirtämiseen alas, mutta kaivostoiminnassa on annettu sektoriviranomaisille valta tehdä maankäyttötarkaisu. Ei ihan tyylikästä ja selitys löytynee lainsäätäjän tunnetusti oikukaasta luonteesta. Välillä painottuu yksi, toisinaan toinen, asia.

Ei ole helppoa löytää oikeaa tasoa tai elintä mutkikkaiden luonnonvarakysymysten ratkaisemiseksi. Luonnonvarojen käytön kysymykset ovat kompleksisia, tapahtuvat eri ajallisissa ja tilallisissa mitakaavoissa sekä riippuvat monin tavoin toisistaan. Tutkimus kertoo, että kompleksiset ongelmat tarvitsevat kompleksisen sääntelyjärjestelmän. Tämäkään viisaus ei yksinään pitkälle kannaa, kun pitäisi tietää, millä tasolla ja miten juuri jokin nimenomainen kysymys tulisi ratkaista.

Kirjoittaja on luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori Arktisessa keskuksessa.

Tulevat opettajat erikoistuvat luontokasvatukseen

TEKSTI PIRJO KUUKKANEN | KUVA ANNA-LEENA MUOTKA

Keskeiset teemat luontokasvatuspainotteisessa luokanopettajakoulutuksessa ovat:

- kestävä kasvu, kehitys ja tulevaisuus
- luonto- ja ympäristökasvatus pedagogisena toimintana
- koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä työskentely ja oppimisprosessien suunnittelu sekä toteuttaminen tiedekeskuksissa, museoissa, leirikouluissa, luontokeskuksissa, luonnossa ja yhteisöissä
- opintojen monialaisuus ja moniammatillinen yhteistyö
- paikallisuus ja arktisuus sekä sen ominaispiirteet ja monimuotoisuus
- pohjoisen toimintaympäristön kulttuuriset, taloudelliset ja maantieteelliset erityispiirteet.

Viime syksynä alkoi kasvatustieteiden tiedekunnassa luontokasvatuspainotteinen luokanopettajakoulutus. Ryhmässä aloitti 21 opiskelijaa eli lukalasta. Tämän syksyn myötä opiskelijoita on yhteensä jo 50.

Kahtena ensimmäisenä opiskeluvuotena opinnot etenevät lähes täysin luokanopettajien peruskoulutusohjelman mukaisesti. Koulutusohjelman luontokasvatuspainotteisuus syvenyy opintojen edetessä. Lapin yliopiston yliopistonlehtori Miia Hast ja yliopisto-opettaja Sanna Mommo toteuttivat elo–syyskuun vaihteessa yhden koulutusohjelmaan liittyvän oppisisällön. He leireilivät osana käsityön perusopintoja 2. vuosikurssin lukalaisien kanssa vuorokauden Aapiskosken rannalla. Leirillä he oppivat käsitöitä luonnon keskellä, autenttisisessa lappilaisessa kulttuuriympäristössä.

Koulutuksessaan opiskelija voi valinnaisten ja sivuaineopintojen kautta suunnata opintojaan oman ammatillisen mielenkiintonsa mukaan ylittämien tiedekuntarajat. Opiskelijat kehittävät ja syventävät asiantuntijuuttaan opetusharjoittelussa, opinnäytetöissään ja koulutusohjelman mukaisissa projekteissa eri yhteistyötoimijoiden kanssa.

Koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa opettajia, jotka ymmärtävät luonnon merkityksen inhimilliselle kasvuille ja oppimiselle sekä omaavat luontokasvatukseen toteuttamisessa tarvittavia tiedollisia, taiteellisia

ja taidollisia valmiuksia. Tavoitteena on lisäksi kehittää valmiuksia toteuttaa luontokasvatukseen liittyviä pedagogisia projekteja sekä soveltaa kouluopiskelua ja oppimista lähiluontoon ja ympäristöön.

Valmistuneet voivat toimia luokanopettajan tehtävien lisäksi leirikouluopettajana ja pedagogisena asiantuntijoina erilaisissa koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. He osaavat toimia luovasti ja joustavasti muuttuvissa olosuhteissa sekä yhteistoiminnallisesti niin ammattiryhmän sisällä kuin moniammatillisissa yhteistyössäänkin.

Kirjoittaja on opettajankoulutuksen yliopisto-opettaja kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Irma Varrio: Pihlajatulkielma, monivalotus.

Ari-Matti Nikula: Pohjoista valoa metsässä, monivalotus.

Luonnon viemää

Perinteisessä luontokuvauksessa arvostetaan realismia ja dokumentaarisuutta. Mitä tapahtuu, kun luontoa katsoo toisin silmin?

Vapauttava impressio

Olemme pariskunta ja työpari, ja olemme työskennelleet yhteisen luontokuvausprojektimme parissa reilun kahden vuoden ajan. Luonto esiintyy kuvissamme esteettisinä vaikutelmina, impressioina. Tietoinen irtisanoutuminen perinteisen luontokuvan odotuksista on tehnyt tilaa uudenaikaiselle ajattelulle: pelkästään kuvan näköisyyden kyseenalaistaminen on vapauttanut oman työskentelyn ja itseilmaisun.

Tyylimme kehittelyyn olemme hakeneet inspiraatiota muun muassa maalaustaiteesta. Impressionistinen taidesuuntaus on ollut yksi vahva esikuvamme: ääriiviivatomuus ja spontaanein valo- ja väritutkielmin toteutetut vaikutelmat nähdystä ja koetusta kiehtovat. Maalaustaiteen tutkiminen on inspiroinut meidät lisäksi ajattelemaan luontokuvan rakentamista uudella tavalla – kerros kerrokselta kuin maalari. Tämä on tuonut oman luontokokemuksen visualisoimiseen uudenlaista syvyyttä.

Valokuvaajina meille on tärkeää, että kuviamme esteettikka on toteutettu kuvaustilanteessa, ei kuvankäsittelyohjelmassa. Kokeellisten kuvaustekniikoiden avulla kuviin luotu yllätyksellisyys onkin työskentelyssämme yksi kiehtovimmista motiiveista. Ajatusleikki nähdyn ja kuvaksi tehdyn, näkyvän ja kätkeytyn välillä on kiehtova. Impressionistiset luontokuvamme ovat luonteeltaan assosiativisia – miellelyhtymät ohjaavat lähtökohtaisesti tarkoituksellisen väljiin tulkintoihin luonnosta.

Irma Varrio ja Ari-Matti Nikula
Valokuvataiteilijat

www.northernimpressions.fi

Irma Varrio on Lapin yliopiston viestintäpalveluiden opintovapaalla oleva graafinen suunnittelija, joka toteutti Kide-lehden ulkoasun uudistuksen tammikuussa 2015.

Leena Raappana-Luiri: Satumetsä (2016). Valokuvat teoksesta: Anna-Leena Muotka.

Glymaallinen kauneus

Vietin suuren osan lapsuuteni kesistä Lapin luonnossa. Ajan tyyliin vanhemmat olivat työn touhussa ja meidät lapset jätettiin omillemme. Näin minusta tuli eräänlainen primitiivinen metsästäjä-keräilijä esteettisessä mielessä. Huomioni kiinnittyi kauniisiin kasveihin, hyönteisiin ja muihin luonnon pieniin yksityiskohtiin. Lapsuuden ihmemaana on edelleen teosteni tärkein lähtökohta. Aikuisena luonnontieteen harrastuksesta ja taideopinnoista saamani vaikutteet kasautuivat tämän kokemuksen päälle.

Teokset syntyvät intuitiosta. Tutkijana tarkastelen niitä fantasiakuvan syntymekanismien kannalta: tietyt asiat kuvissa ilmaisevat katsojalle, että kysymys on ”toiseuden todellisuudesta”. Itse olen ihastunut romantiikan ajan taiteeseen, jossa maisemaa sävyttää epätodellinen lumo. Myös hollantilaiset 1600- ja 1700-lukujen kukka-asetelmat, joissa esiintyy usein myös hyönteisiä,

ovat inspiroineet minua maagisella realismillaan. Tämä katse menneisyyteen tuo ehkä osaltaan nostalgista sävyä kuviin irrottaen ne siten nykypäivästä.

Julisteissani värimaailma luo oman, öisen tunnelmansa, jota tukee skanografia-tekniikan luoma surrealistinen pysähtyneisyys. Satumetsän kastepisaroissa lasi toimii maagisena linssinä, realistiset yksityiskohdat paljastuvat uudella tavalla lasin suurentavan ja vääristävän materiaalin kautta.

Leena Raappana-Luiri
Graafisen suunnittelun yliopistonlehtori
Taiteiden tiedekunta

Satumetsä / Fantasy Forest -näyttely (2016) on osa Leena Raappana-Luiron tekeillä olevaa väitöstyötä.

kolumni

VILLE HALLIKAINEN

Erikoistutkija, Luonnonvarakeskus
Matkailututkimuksen kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien dosentti,
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

” Talousmetsilläkin on merkitystä matkailuympäristönä.

ANNA-LEENA MUOTKA

LAPINMATKAILIJA MENEET METSÄÄN

P ohjoinen havumetsävyöhyke peittää Lapin alueesta noin 70 prosenttia. Metsämaan neliökilometrejä on Lapissa noin 4 950. Lisäksi tulevat vielä soiden ja tunturin rinteiden heikkotuottoisemmat ja harvat kitumaametsät. Metsät voidaan jakaa talousmetsiin ja eriasteisesti suojeltuihin metsiin. Suojeltujen osuus on koko Lapin alueella lähes 10 prosenttia metsämaasta ja lisääntyy pohjoista kohti. Inarin metsämaasta on suojeltu noin puolet. Talousmetsien kehitysvaiheet vaihtelevat avoimista uudistusaloista varttuneisiin uudistuskypsyihin metsiin, riukuvaiheen mäntyvaltaisten metsien hallitessa maisemaa.

Tässä ovat metsiin tukeutuvan luontomatkailun puitteet. Kun metsää on, miksi silti esiintyy kiistoja metsänhoitoväen ja matkailusta toimeentulonsa saavien välillä? Voisi olettaa, että matkailulle riittää myös matkailutoimijoiden arvostamia erämaisia ”ikimetsiä”. Onkin kysyttävä, minkälaisista metsistä matkailijat pitävät tai minkälaiset metsämaisemat karkottavat heitä. Kaikkia matkailijan haluamia asioita, kuten kelkkasafareita, ei saa harjoittaa suurella osalla suojeltuja alueita, joten laajoilla talousmetsilläkin on merkitystä matkailuympäristönä.

Valokuvia hyödyntävien kyselytutkimusten avulla on selvitetty erilaisten metsänäkymien soveltuvuutta matkailuympäristöiksi. Yhdessä tällaisessa tutkimuksessa, joka koostui 750:n eri puolilta maailmaa tulleen matkailijan mielipiteestä, selvisi, että runsaspuustoiset varttuneet metsät olivat mieluisimpia metsäympäristöjä sekä kesä- että talviasuusaan. Talousmetsän vanhahko hongikko tai kuusikko oli varsin hyvä, eikä vertailussa juuri havaittu eroa erämaisiin ”ikimetsiin”. Kesäasuisia avohakkuualoja vieroksuttiin, mutta lumivaipan alla nekin koettiin melko viehättävinä.

Keskimääräiset arvostukset eivät kuitenkaan kerro kaikkea oleellista matkailuympäristön ja matkailutuotteiden kehittämisen näkökulmasta. Matkailijoiden joukosta löytyi ”ikimetsiä” suuresti arvostavia matkailijoita, joille talousmetsä ei tuottanut riittäviä elämyksiä. Jotkut taas kokivat myönteisiä tunteita nuorissa taimikoissa. Henkilön tausta selitti hyvin hänen maisema-arvostuksiaan. Kaikenlaisten metsämaisemien arvostus oli suurempi henkilöillä, jotka arvostivat luontoa yleensä. Kriittisimpiä matkailijoita olivat Itä-Euroopan pikkukaupunkien asukkaat.

Tutkimustulokset tukevat päätelmää, että monipuolinen metsänkuva – voimakkaimpia ihmisen jälkiä lukuun ottamatta – palvelee parhaiten metsiin tukeutuvaa matkailua.

tuokio

arktisessa

Valokuvasin ja etsin luontoa kaupungista.
Tarkastelin kasvien asemaa ja roolia,
tunnustelin tuulta,
kuuntelin lintuja.

Millainen järjestys missäkin
paikassa on läsnä?
Mitkä lajit mitenkään muokkaavat
ympäristöä ja mitä siitä seuraa
muille lajeille?

Luonto on ihmisen käsite,
eikä ihminen tai kaupunki ole
erillinen luonnosta.
Betoninkin keskellä,
esteettisen kokemuksessa
se tulee esille.

Teksti & kuva

KIRSIKKA PAAKKINEN

Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija,
taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

HEIDI LINTULA Opiskelija, graafinen suunnittelu, taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

eSPORTS – NÖRTIN MATKA KELLARISTA ESTRADILLE

"Muistat varmasti äitisi sanoneen sinulle, ettei sinusta tule koskaan mitään pelaamalla. Äitisi oli väärässä. Nykypäivänä peräkammarin poika voi nousta koko kansan sankariksi. Ammattipelaajat tienavat rahaa turnauksissa pärjäämällä, striimaamalla pelaamistaan ja lahjoitusten avulla. Nämä pelimannit tienavat vuositasolla enemmän kuin tavallinen pulliainen ennen eläkeikää. Hemmetti.

Osa joukkueista ja pelaajista saa myös kuukausipalkkaa siitä, että he treenaavat päivittäin ja käyvät turnauksissa. Ja kuten urheilussa aina, sponsorit ovat myös tärkeässä roolissa. Kerrottakoon, että turnausten palkintopotti saattaa kohota sadoista tuhansista miljooniin. Esimerkiksi Amerikassa järjestetyssä League Of Legendsin turnauksessa palkintopotti oli viisi miljoonaa dollaria. Straight to your face mom."

LAURI KATTILAKOSKI JA NIKO-VILLE MOILANEN

blogi

Opiskelijaelämää
Lapin yliopistossa
lapinyliopisto.blogspot.fi

Lapin yliopisto on monellakin tapaa eri kulttuurien kohtaamispaikka. Kulttuureihin voi tutustua sekä yliopistomme käytävillä että kurssitarjonnan kautta. Lapin monikulttuurisuudesta ja alkuperäiskansatutkimuksesta kiinnostuneilla on mahdollisuus perehtyä lappilaisen kulttuurin tärkeään kulmakiveen saamentutkimuksen opintokokonaisuuden kautta.

Politiikkatieteitä opiskeleva Laura Ylinampa on eräs saamentutkimusta sivuaineenaan opiskelevista. Saamentutkimus avaa hänen mukaansa monia mielenkiintoisia ja moniulotteisia lähestymistapoja saamelaisuuteen ja sen kulttuurin tutkimiseen. Hän valitsi saamentutkimuksen sivuaineekseen sen alueellisen merkityksen ja poliittisen ajankohtaisuuden takia.

– Lyhykäisyydessään voisi kai sanoa, että saamentutkimus on kiinnostavaa sekä alueellisesti, poliittisesti ja historiallisesti merkityksellistä, Ylinampa kertoo.

Ylinampa oli kiinnostunut saamelaisuudesta jo ennen saamentutkimuksen opintojensa aloittamista, ja opinnot ovat laajentaneet ja syventäneet hänen tietämystään entisestään. Saamentutkimuksen myötä hän on päässyt tutustumaan saamelaiskulttuuriin ja ihmisiin muun muassa opintoihin sisältyvän opintomatkan aikana. Ylinampa korostaa opintomatkan ainutlaatuisuutta, sillä sen aikana opiskelijat pääsivät vierailemaan useissa saamelaisinstituutioissa, joihin pääsy olisi muutoin ollut hankalaa tai jopa mahdotonta.

Opintomatkan aikana tapahtuva vuorovaikutus paikallisten ihmisten kanssa ja kulttuurin kokeminen paikan päällä olivat vaikuttava kokemus, sillä saamelaisuus ei välttämättä näy vahvasti esimerkiksi Rovaniemen katukuvassa. Aidon vuorovaikutuksen kautta opiskelijat voivat paremmin ymmärtää esimerkiksi politiikassa pinnalla olevien kysymyksen taustoja.

Saamentutkimuksen näkyvyyttä ja merkitystä voitaisiin Ylinamman mukaan kasvattaa esimerkiksi lisäämällä kursseja muiden opintojen aineopintokokonaisuuksiin. Tällöin asiasta kiinnostuneet opiskelijat voisivat tutustua saamelaisuuteen oman tieteenalansa näkökulmista käsin.

Ajankohtainen saamentutkimus

ANNA-LEENA MUOTKA

PERTTU SONNINEN

JUHO UUTELA

Lapin ja Oulun yliopiston opiskelijoita Ekkerøyssa, Varangerin niemimaalla.

KENTTÄKURSSILLA VARANGERIN NIEMIMAALLA

Matkailututkimuksen maisteriopiskelijat osallistuivat elokuussa Pohjois-Norjassa järjestetyille viikon pituiselle kenttäkurssille. "Graduate Field Course: Northern Tourism in Practice" -kurssi on osa kansainvälistä maisteriohjelmää, jonka pilotointi on parhaillaan käynnissä.

Kurssille osallistui opiskelijoita ja luennoitsijoita seitsemästä pohjoisesta yliopistosta – kaiken kaikkiaan opiskelijat edustivat seitsemäätoista eri kansallisuutta. Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijat arktisen alueen matkailun kehittämiseen. Tällä kertaa kohteena oli Varangerin niemimaa ja erityisesti lintujen tarkkailuun keskittyvä matkailu, mihin liittyen kurssilaiset tekivät alueella osallistuvaa tutkimusta.

SÄHKÖINEN TENTTIPALVELU JA TENTTIAKVAARIO UUDISTUVAT

Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu ottavat käyttöön uuden, aiempaa joustavamman sähköisen tenttipalvelun kaikilla kolmella yliopiston ja ammattikorkeakoulun kampuksella. Lapin yliopisto siirtyy uuteen EXAM-järjestelmään porrastetusti siten, että uusi järjestelmä ja uudet tenttiakvaariotilat ovat käytössä viimeistään marraskuun alussa.

PUOLET UUSISTA OPISKELIJOISTA ON POHJOIS- SUOMEN ULKOPUOLELTA

Lapin yliopisto sai kesän kynnyksellä 4 287 hakemusta. Opiskelupaikan sai 591 hakijaa. Uusista opiskelijoista neljännes tulee Lapista ja vajaa neljännes Oulun ja Kainuun alueelta. Viidennes on kotoisin pääkaupunkiseudulta ja vajaa kolmannes muualta Suomesta.

– On ilahduttavaa, että uudet opiskelijamme tulevat eri puolilta Suomea, vararehtori Kaarina Määttä toteaa.

Kaksi kolmasosaa Lapin yliopiston uusista opiskelijoista on naisia. Suurin osa opiskelijoista on 21–24-vuotiaita, vajaa kolmannes on 19–20-vuotiaita. Tämän vuoden yhteishaussa oli ensimmäistä kertaa käytössä niin sanottu ensikertalaiskiintiö. Uusista opiskelijoista noin 70 prosenttia on ensikertalaisia.

Hanna Rantanen aloitti vuonna 2002 opinnot Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa. Kuusi vuotta myöhemmin hän valmistui kauppatieteiden maisteriksi pääaineenaan markkinointi. Valmistumisen jälkeen Eurooppa kutsui.

– Opiskeluaikoihin liittyy mukavia muistoja. Erityisesti mieleen on jäänyt markkinoinnin luennot ja gradun kirjoittaminen, Rantanen kertoo.

Opintojen loppuvaiheessa Rantanen aloitti työt Helsingissä Lumenella markkinointiharjoittelijana. Tämän jälkeen hän toimi hetken aikaa tehtaanyymälän päällikkönä, mutta tie vei kuitenkin pian Helsingistä Italiaan.

– Aluksi tarkoitus oli jäädä vain vuodeksi opiskelemaan kieltä, mutta loppujen lopuksi olin Italiassa viisi vuotta. Työskentelin litalan edustajana, Nespressolla sekä Louis Vuittonilla, Rantanen kertoo.

Italiassa työskennellessään Rantanen huomasi haluavansa siirtyä yhä enemmän markkinointitehtävien pariin. Hän päätti aloittaa tietotekniikan ja viestinnän maisteritutkinnon suorittamisen Innsbruckin yliopistossa.

– Kauppatieteiden opinnot Lapin yliopistossa antoivat perustiedot kaikkiin tehtäviin, jota olen valmistumisen jälkeen tehnyt. Vaikka opinnot Lapin yliopistossa olivat kattavia, huomasin että markkinointi alana oli muuttunut paljon kahdeksassa vuodessa, Rantanen toteaa.

Tällä hetkellä Rantanen työskentelee Münchenissä, Saksassa kansainvälisessä alennuskoodeja webkauppoihin tarjoavassa yrityksessä, CupoNation.fi:ssä.

– Toimin sisällöntuottajana, ja tärkein tehtäväni on varmistaa, että asiakkaat saavat verkon parhaat alennuskoodit. Tyypillinen työpäiväni sisältää erilaisten projektien suorittamista, sivuston päivittämistä, kokouksia ja raportteja, Rantanen kertoo.

Münchenissä Rantanen on asunut tämän vuoden helmikuusta alkaen. Hänen aikomuksenaan on myös jäädä Saksaan, koska maassa on hyvät mahdollisuudet digitaalisen markkinoinnin alalla ja paljon töitä tarjolla.

– En kuitenkaan sulje pois sitä, että jossakin vaiheessa voisin muuttaa takaisin Suomeen. Tällä hetkellä haluan kuitenkin olla täällä, sillä tässä työssä oppii ihan hirveästi, Rantanen lisää.

JOHAN-EERIK KUKKO

Digitaalisen markkinoinnin asiantuntija

VIRPI VÄKEVÄINEN

Hanna Rantanen

Liiketoiminnan kehittäjä

- on syntynyt 1982 Tukholmassa.
- aloitti opinnot Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa 2002.
- valmistui kauppatieteiden maisteriksi 2008.
- toimii CupoNation.fi-sivuston liiketoiminnan kehittäjänä.
- sai toisen maisteritutkintonsa syksyllä 2016 Innsbruckin yliopistosta.

Tekstiilien ja vaatteiden ark(t)inen maailma

Kulttuurien kohtaamisessa kietoutuvat yhteen materiaalit ja muodot, perinteet ja innovaatiot.

Asetu kotisi kynnykselle ja ota valokuva. Montako tekstiiliä näet kuvassa? Sisustustekstiilit luovat merkittävän osan kodin ja julkisten tilojen tunnelmaa. Voimme havaita ja kokea ympäristössämme runsaasti arkipäiväisiä pintoja, struktuureja ja tekstuureja. Erityisesti sisustustekstiileissä tuntoaisti rekisteröi tekstuurin, joka koetaan joko mielihyvää tuottavana tai epämiellyttävänä, jopa piinaavana. Tuntu voi vaikuttaa myös käyttöön: liian liukas tai karkea verhoilumateriaali tekee muuten mukavasta auton- tai lentokoneen istuimesta hankalan käyttää. Millaisia tekstiilejä syntyy, kun suunnittelussa otetaan huomioon muotokielen ja väri vaihtoehtojen lisäksi äänimaisemat, tuoksumailmat, kosketuspinnat, valon laatu ja makumailma? Mitä ark(t)inen maailma olisi ilman tekstiilejä? Moniaistisuus on mahdollista kokea, jos rohkenemme poiketa tutuilta poluilta. Vieraassa kulttuurissa ja ympäristössä voi nähdä, tiedostaa ja elää enemmän.

Kulttuurien kohtaaminen kävi erityisen selkeästi ilmi Materiality Captured in Design -työpajassa Tongji yliopistossa Sanghaissa viime kesäkuussa. Professori Eija Timosen ja apulaisprofessori Heidi Pietarisen vetämän työpajan lähtökohtana oli suomalainen poro, joka tarjosi moniaistisia mahdollisuuksia ja menetelmiä kiinalaisen kulttuurin ja identiteetin ilmaisemiseen, myös yhteisen kielen puuttuessa.

Työpajan koollekutsuja oli apulaisprofessori Bo Gao. Työpajan teoreettisena viitekehysnä oli palvelumuotoilu ja moniaistisuus, jotka yhdistivät yhteiskehittämisen sekä tila- ja tekstiilisuunnittelun näkökulmat palve-

lulähtöiseen toimintaan. Tavoitteena oli opittujen moniaististen menetelmien hyödyntäminen asukaskortteleiden asumisviihtyvyyden lisäämiseksi Zhoujiaqiao asukasyhteisön asuinalueella, Yangpun kaupunginosassa, Sanghaissa. Kokemuksen pohjalta syntyi kysymys, miten kulttuurienvälisessä vuorovaikutustilanteissa kulttuuriset erot tunnistetaan ja muutetaan voimavaraksi. Jatkosuunnitelmina onkin syventää yhteistyötä hankkeella, jossa kulttuuriset erot ovat suunnittelun voimavarana.

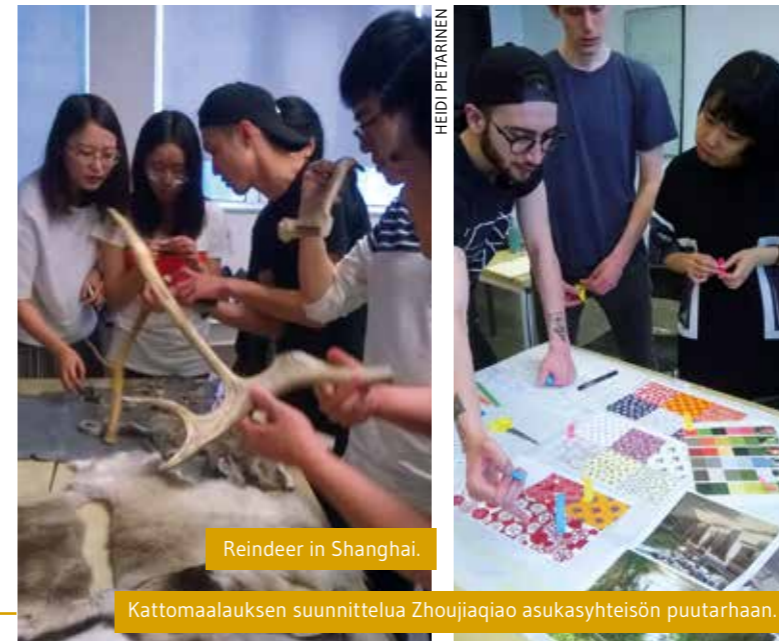
Heidi Pietarinen
tekstiilimuotoilun apulaisprofessori,
taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

TEVA 20 VUOTTA

- Tekstiili- ja vaatetusalan koulutusohjelma täyttää 20 vuotta lukuvuonna 2016–2017.
- Tekstiili- ja vaatetusala on maailman neljänneksi suurin toimiala.
- Teva 20 vuotta -juhlanäyttely on 15.9.–30.10.2016 Valo-galleriassa Arktikumissa Rovaniemellä.
- Suomessa sisustus- ja tekstiilimuotoilua voi opiskella ainoastaan Lapin yliopistossa. Opinnoissa taide ja tutkimus kohtaavat sisustus- ja tekstiilimuotoilun kontekstissa.

Japani-Suomi työpajan (JFW) materiaalien esittely 2014.

Reindeer in Shanghai.

Kattomaalauksen suunnittelua Zhoujiaqiao asukasyhteisön puutarhaan.

Japani-Suomi työpajan kokeiluprototia 2014.

Teknologiavisionääri Risto Linturi listasi Helsingin Sanomien kolumnissa riemukkaasti yhdeksi ihmiskunnan tärkeimmistä esihistoriallisista keksinnöistä ruudin, kirjoitustaidon, holvikaaren ja konevoiman ohella neulan! ”Neulan ansiosta voitiin valmistaa puettavia vaatteita, joiden ansiosta ihmiset siirtyivät kylmempiin olosuhteisiin. Jos vetää taljan päälle, se ei vielä lämmitä riittävästi. Sen lisäksi tarvitaan neulaa ja lankaa.” Vaatteiden suunnitteluun tarvitaan myös luovuutta. Luovuuden avain löytyy Taina Haahden mukaan kyseenalaistamisesta, uusista ajatuksista, yhteentörmäyksistä, kulttuurin kirjosta ja ristiriidoista. (HS 17.5.2015.)

Ne uudet ajatukset ja innovaatiot, joita suomalaisella vaatetusallakin tarvitaan, syntyvät siellä, missä asioita tehdään ja missä erilaiset ihmiset kohtaavat – tieteiden ja taiteiden, teorian ja käytännön leikkauspintoissa. Nämä asiat ovat oivaltavasti toteutuneet Lapin yliopiston ja Yamaguchin yliopiston jo seitsemän kertaa järjestämissä Japan-Finland Fashion -työpajoissa, joissa molempien kulttuurien kohtaaminen on tuottanut materiaalien ja muotojen, perinteiden ja innovaatioiden symbioosin.

Lapin yliopisto on tarjonnut työpajoihin huovutettua lampaanvillaa ja silkinpehmeää poronahkaa. Japanilaiset ovat tuoneet perinteistä Yanai-jima kimonopuuvillaa, käsintehtyä paperia ja seudulla tuotettua denim-kangasta. Yhteisöllistä suunnittelua on toteutettu palvelumuotoilun metodeilla. Työpajojen tuotokset – poronahasta, huovasta ja kimonopuuvillasta valmistetut asut – ovat ihastuttaneet niin suomalaisia kuin japanilaisiakin yleisöjä.

Vaatetussuunnittelun koulutus Lapin yliopistossa tähtää monipuoliseen kokonaisvaltaiseen alan tuntemukseen ja merkitysten ymmärtämiseen. Tulevaisuuden työpaikoissa vaaditaan alan taitojen ja tietojen ohella ennen kaikkea kansainvälisyyttä, kokonaisuusien hallintaa sekä yhteisöllisen, osallistavan suunnittelun taitoa ja ymmärrystä.

Luonnollisena osaamisalueena ovat vuorovaikutteisten ohjelmistojen ja käyttöliittymien merkityksen ymmärtäminen, vaikka suunnittelijan ei tarvitse insinööriksi ryhtyäkään, vaan yhteistyö eri alojen kanssa on valttia tässäkin yhteydessä. Hahti muistuttaa, että suomalaisen mielenmaiseman välinekeskeisyys johtaa siihen, että puhumme mielellämme teknologiasta, kun pitäisi pohtia sisältöjä. Tämä on tismalleen totta, eikä luovuutta pidä unohtaa suunnittelijan tehtävän ja osaamisen ytimessä tulevaisuudessakaan.

Marjatta Heikkilä-Rastas

muodin ja vaateuksen professori,
taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

Arktisuus muotoilun opetuksessa

Arktinen muotoilu on varsin uusi ja kompleksinen ilmiö, jota on kehitetty ja opetetaan monipuolisesti erityisesti Rovaniemellä.

TEKSTI & KUVAT ELLINOORA IKÄHEIMO

Vuonna 2012 julkaistiin teos *Arctic Design – Opening the Discussion*, joka on ensimmäinen kansainvälinen keskustelunavaus arktisen muotoilun määrittelystä ja sen keskeisistä teemoista. Vuonna 2013 Rovaniemellä järjestettiin ensimmäinen arktinen muotoiluviikko, Arctic Design Week. Tapahtumasta on muodostunut jokavuotinen, ja siellä on esitelty pohjoista osaamista niin muotoilun, taiteen, ruoan kuin yhteisen tekemisen keinoin.

Tänä syksynä Lapin yliopistossa on aloittanut kansainvälinen Arctic Art and Design -maisterikoulutusohjelma. Arktinen muotoilu on jalkautunut vuosien saatossa myös muotoilualojen tutkinto-ohjelmiin. Arktinen muotoilu vaikuttaa näin kehittyvän yhä vaikuttavammaksi ja tunnetummaksi ilmiöksi. Onkin aiheellista kysyä, mitä arktinen muotoilu oikein on.

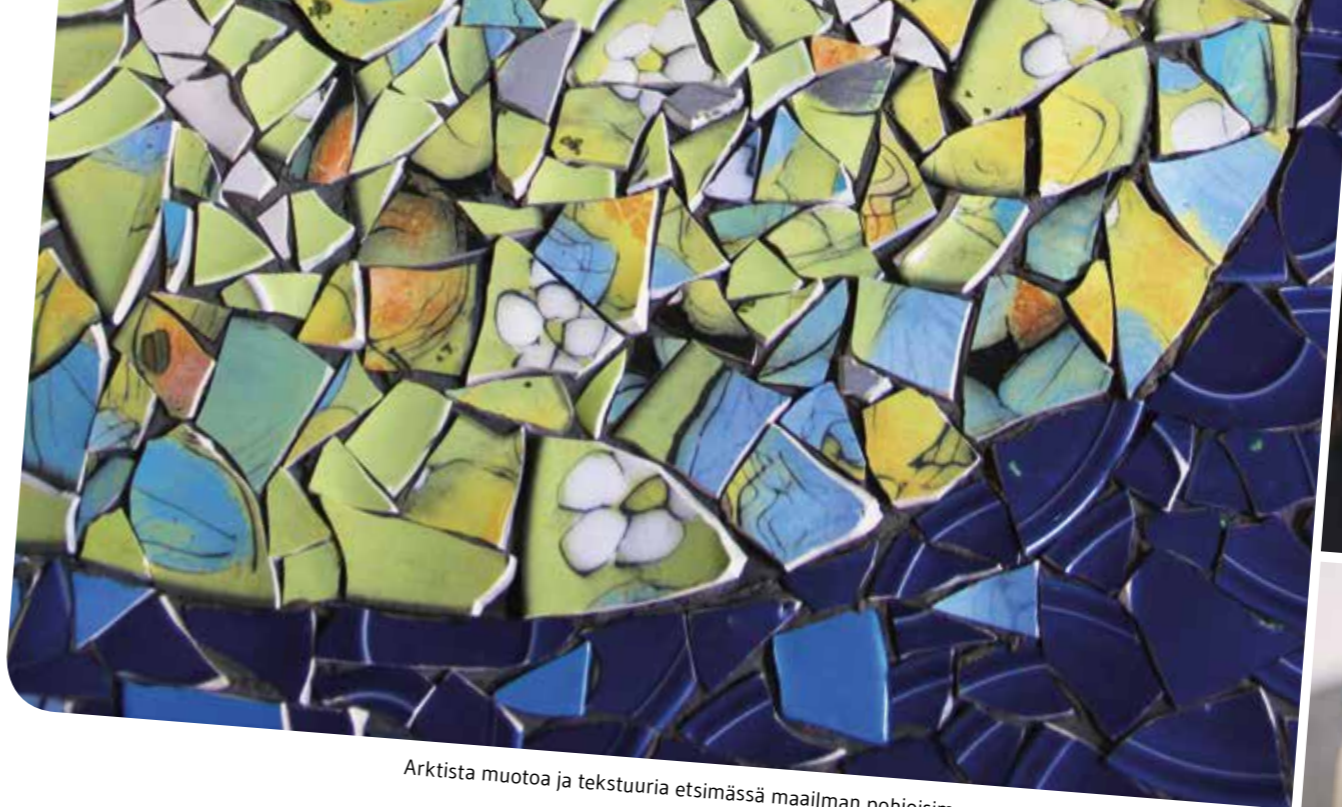
Sanaparina Arctic Design on hyvin mediaseksikäs: se on eksoottinen, kiehtova ja jää hyvin mieleen. Mutta kuinka muotoilu käytännössä liitetään arktisuuteen? Maantieteellisenä terminä asemansa on vakiinnuttanut Scandinavian Design, jota käytetään tänä päivänä paljon esimerkiksi puhuttaessa IKEA:n huonekaluista. Myös Nordic Design ja Lappish Design ovat termeinä useille tuttuja. Esimerkiksi tanskalainen Muuto, jonka huonekaluja löytyy runsaasti taiteiden tiedekunnan uudistetuista tiloista, markkinoi itseään sloganilla ”New Nordic”.

Kuuma peruna

Teemasta kiinnostuneena kirjoitin oman pro gradu -tutkielmani arktisen muotoilun ympärille suunnaten sen sisällön Pentik Oy:lle, joka omaa tällä hetkellä maailman pohjoisimman keramiikkatehtaan Posiolla. Suoritin lisäksi opettajan pedagogisten opintojen opetusharjoittelun samalla teemalla viime keväänä. Erityisesti opetusharjoitteluni luentoja suunnitellessani kohtasin aiheen haasteellisuuden. Hetken jo kaduin optimistista ideaani viedä arktisen muotoilun ilmiötä eteenpäin opetusharjoitteluni avulla, vieläpä tavoitteenani suunnata kurssi ensisijaisesti kaikille taiteiden tiedekunnan vaihto-opiskelijoille. Visioin, kuinka vaihtarit veisivät arktisen muotoilun ilosanomaa mukanaan maailmalta esittelemällä omia arktisen muotoilun projektejaan. Lisäksi he osaisivat ehkä nähdä arktisuuden ulkopuolisen silmin.

Päätin oman opetusharjoitteluni tueksi haastatella Lapin yliopiston muotoilualojen opettajia arktisen muotoilun teemalla. Kuinka he näkisivät arktisen muotoilun, ja kuinka he olivat kokeneet ja toteuttaneet sen opetuksen?

Arktisen muotoilun opetus koettiin useassa tapauksessa haasteena, joka oli heitetty ylhäältä päin ilman sen suurempia apuja. Opetuksessa sen lähestyminen oli usein ongelmanratkaisukeskeistä, keskustelevaa ja toiminnallista. Termin sisällä tehtävän muotoilutoiminnan mahdollisuudet nähtiin lähes rajattomina.

Arktista muotoa ja tekstuuria etsimässä maailman pohjoisimmassa keramiikkatehtaassa Posiolla.

Arktista muotoilua verrattiin muun muassa liukkaaseen saippuaan ja kuumaan perunaan. Siitä puhuttiin keskeneräisenä työnä ja ilmiönä, jonka merkitys leijuu vielä ilmassa. Opettajat tiedostivat opiskelijoiden turhautumisen, onhan arktisuus tungettu jo niin monella kurssilla osaksi niin montaa eri kokonaisuutta. Tämä nostettiin esille yhtenä vaarana muotoilun opetuksen kentällä. Olisi sekä varottava ylikuluttamasta termiä että pidettävä huoli, ettei arktinen muotoilu varjostaisi liikaa muita tärkeitä muotoilun osa-alueita.

Mahdollisuus erottua

Ilmiön kohtaamasta aiheellisesta kritiikistä huolimatta arktinen muotoilu koettiin kuitenkin muotoilualojen opettajien keskuudessa positiivisena mahdollisuutena olla erilainen, tuottaa aidosti omaa osaamista ja erottautua maailmalla. Tärkeintä olisi lähestyä arktista muotoilua erityisesti sisällön ja arvomaailman kautta.

Arktisella muotoilulla on mahdollista lisätä paikallista hyvinvointia ja kannustaa vastuullisuuteen. Se voisi olla vastapainona kulutus- ja markkinakeskeiseen ajattelutapaan ja tuoda esille vaihtoehdoisen – vastuullisen, läpinäkyvän ja rehellisen ajatusmaailman. Arktisuus ja arktinen elämäntapa sisältävät valtavasti erilaista osaamista, asiantuntijutta ja hiljaista tietoa. Näistä pohjaava muotoilun ajattelumalli voisi tarjota jotain aidosti uutta ja merkityksellistä.

Arktisen muotoilun merkitys ja olemassaolo on edelleen varsin epäselvä. Olisiko aika jakaa arktinen muotoilu osa-alueisiin ja keskittyä niihin? Esimerkiksi Arctic Transportation Designin alueelta löytyisi jo paljon paikallista osaamista, ja aihetta olisi mahdollista lähestyä vaikkapa kylmää kestävien materiaalien kautta. Vai olisiko kenties osuvampaa käyttää termiä Design for Arctic? Onko täydellisen määritelmän löytäminen arktisen muotoilun kannalta edes se kaikista olennaisin asia? Onhan esimerkiksi taiteen määritelmästä tehty laajasti tutkimuksia kautta aikain, ja yhä tänäkin päivänä sen pukeminen sanoiksi tuottaa hankaluuksia. Silti se mahdollistaa loputtomasti erilaisia lähestymistapoja ja toteutuksia.

Arktinen muotoilu tarjoaa vahvan pohjan luovalle ajattelulle ja toteutuksille. Ilmiöstä kiinnostuneena haluaisinkin rohkaista meitä muotoilijoita ottamaan rohkeasti kantaa arktiseen muotoiluun ja toteuttamaan omia näkemyksiämme ilmiön mahdollistaman sateenvarjon alla. Siinä missä muotoilun voidaan nähdä olevan ongelmanratkaisua, on arktinen muotoilu vielä toistaiseksi varsin ratkaisematon ongelma, joka tarjoaa luoville aivoille otollista maaperää.

Kirjoittaja on taiteen maisteri.

PARASTA ON TYÖNTÄÄ SORMET KEVÄTMULTAAN

Kaikki alkoi keväällä 2005, kun tuttava kertoi, että Napapiirin ryhmäpuutarhalla oli vapautumassa viljelypalsta. Entinen maatalon tyttö otti haasteen vastaan ja perusti kasvimaan.

Raija Kivilahti työskentelee Arktisessa keskuksessa tapahtumakoordinaattorina. Joka kevät lumien sulettaua hän pakkaa kerran viikossa eväät laukkuun ja pyöräilee vajaan kymmenen kilometrin matkan noin 300 neliömetrin siirtolapuutarhapolle.

– Tämä on minulle sellainen hienosteluharrastus. Kun maatalon tyttönä sain rehkiä pottu- ja heinäpelloilla henkivierissä, täällä touhuan omassa tahdissa ja nautin luonnosta saaden samalla hyötyliikuntaa, Raija kertoo.

Puutarhan hoito irrottaa arjen kiireistä. Maailman pohjoisimmalla siirtolapuutarhalla vallitsee Raijan mukaan rauhoittava tunnelma ja hyvä yhteishenki. Hän kertoo vaihtavansa muiden viljelijöiden kanssa kasveja, siemeniä, reseptejä ja säilöntäohjeita.

– Mielestäni puutarhanhoidossa parasta on kasvun ihme. On ilo nähdä työnsä tulokset, ja sato vieläpä maistuu hyvältä. Sadonkorjuu tosin on haastavaa, kun en tiedä, mihin kaiken laittaisin. Kun muut vievät kyläpaikoihin kukkia, minulla saattaa olla mukana jättikokoinen lehtikaalipuska.

Viljely alkaa keväisin suunnittelulla, ja Raijan viljelmät vaihtuvat joka vuosi. Hän kylvää siemenet multaan kotonaan ja siirtää ne lasitetulta parvekkeelta maahan, kun säät sallivat. Tänä kesänä palstalla kasvoi muun muassa erilaisia yrttejä, perunaa, varsiselleriä, lehtikaalia ja purjosipulia.

– Vuosi sitten myyrät pistelivät punajuureni parempiin suihin. Tänä vuonna päätin olla ruokkimatta niitä ja jätin punajuuret suosiolla kylvämättä, Raija kertoo.

Lehtikaalisipsit

2 isoa kourallista lehtikaalia

1 rkl oliiviöljyä

suolaa

chilijauhetta

sipulijauhetta

Poista lehtikaaleista paksut lehtiruodit ja revi ne pienemmiksi paloiksi. Huuhtelee kaali ja kuivaa lehdet hyvin esimerkiksi keittiöpöyhkeellä. Mausta lehdet oliiviöljyllä ja suolalla sekä halutessasi muilla mausteilla. Paista 200 asteessa noin 10 minuuttia tai kunnes kaali on saanut aavistuksen väriä. Varo polttamasta lehtiä!

JOHANNA WESTERLUND

kotisivu

RAIJA KIVILAHTI

Tapahtumakoordinaattori,
Lapin yliopiston Arktinen keskus

<http://narpu-roi.weebly.com/>

Napapiirin Ryhmäpuutarhayhdistys ry:n kotisivu

ANNA-LEENA MUOTKA

eskon
puumerkki

ARVOT, ELÄMÄ JA VEROTUS

Kerran, kun kotonani käynyt opiskelija pyysi päästä naistenhuoneeseen, ohjasin hänet keittiöön. Tätä Lapin yliopiston aikainen kollegani professori Risto Nuolimaa kommentoi sanoen, että siinä on mies, jolla on arvot kohdallaan. Mutta naisystäväni ensi kertaa leskimiehen keittiöni tullessaan sanoi heti näkevänsä, että kysymyksessä on herran huone ja että arvoistani taitavat olla kohdallaan enintään veriarvot.

Yhteiskunnan arvot näkyvät verotuksessa. Tämän vuoden puhutuimpia veroaiheita ovat Panama-paperit. Koska tiedän niistä yhtä vähän kuin Nordean johto, en sano niistä mitään. Mutta sen minä sanon, että veroista selviää maksamalla – joko veronsaajalle, verotarkastajille tai verokonsulteille.

Toinen ajankohtainen veroaihe on venevero. Ajatus siitä ei ole uusi. Auton käytettävissäolovaiheen vuotuisen veron juuret ulottuvat Suomessa 1920-luvulle, jolloin ajoneuvoveroa koskevan esityksen yhteydessä pohdittiin myös, eikö vastaavan veron alaisiksi olisi säädettävä huvitarkoituksiin käytetyt moottoriveneet. Professori Ilmari Kovero esitti 1930-luvun alussa uusina mahdollisina verotusobjekteina ampuma-aseiden lisäksi nopeakulkuiset huvialukset.

Ajoneuvoveroa ei vesialuksille ole kuitenkaan säädetty. Sipilän hallitus tavoittelee valtiontaloudellisista syistä ajoneuvojen vuotuisen veron laajentamista myös rekisteröityihin huviveneisiin. Tällainen vero olisi ongelmallinen muun muassa siksi, että rekisteröintimääräykset Ahvenanmaalla ja Manner-Suomessa poikkeavat toisistaan. Venevero onkin vastatulessa.

Elämässä varmaa on vain kuolema ja verotus, totesi vuonna 1789 Benjamin Franklin kirjeessä, joka koski USA:n perustuslakia. Vastaava väite löytyy vanhemmistakin lähteistä. Vaikka verotuksen voidaan sanoa olevan ikuista, verolajit ja verotustavat eivät ole pysyviä. Jo kerran haudatun makeisveromme elämä päättyy tämän vuoden lopussa EU-oikeudellisiin ongelmiin. Lapin yliopiston finanssioikeuden professorin Leila Juannon kanssa olen jo julkaissut muistokirjoituksen tälle verolle.

Historiasta opimme sen, ettemme opi mitään historiasta. Vaikka Friedrich Hegel on näin sanonut, en halua olla noin pessimistinen. Siksi julkaisen Leila Juannon kanssa joulukuun alussa pitkäaikaisen yhteistyömme tuloksena kirjan Verojen historia – synty, kehitys, kuolema, ylösnousemus, reinkarnaatio.

Tarkoituksemme on kuvata kattavasti, mitä veroja, miksi ja milloin on ollut ja miten verojärjestelmämme on kehittynyt nykyisenlaiseksi. Pohdimme verotulevaisuuttakin. Lähivuosien suurimman rakenteellisen veromuutoksen aiheuttaa sote-uudistus. Sen yhteydessä kunnallisveron määrä suunnilleen puolittuu ja ansiotulojen valtionverotus vastaavasti kiristyy niin, että kunkin verovelvollisen kokonaistuloverorasitus pysyy entisellä tasolla.

ESKO LINNAKANGAS Lapin yliopiston julkisen talouden professori 1984–2007, Helsingin yliopiston finanssioikeuden professori 2008–2015

” Yhteiskunnan arvot näkyvät verotuksessa.

MINNI HAANPÄÄ & MARIA HAKKARAINEN (TOIM.) :

NÄKÖKULMIA JUOKSUTAPAHTUMAN KEHITTÄMISEEN

Urheilutapahtuma kaupungissa:
Näkökulmia juoksutapahtuman matkailulliseen kehittämiseen

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti: Rovaniemi, 2016. (verkkojulkaisu)

Tekijöiden kommentti:

Urheilutapahtuman matkailullisia näkökulmia käsittelevä kokoomateos on yhdeksäs matkailututkimuksen kandidaatintutkielmiin perustuva julkaisu, joka on toteutettu ryhmätyömuotoisena. Yhteiseen teemaan perehtyvät kandidiryhmät saivat aikanaan alkunsa keino-na tukea opiskelijoiden tutkielmien valmistumista. Ajatuksena oli, että työstäessään yhteistä empiiristä teemaa, ryhmä tukee toisiaan työskentelyssä ja opiskelijat saavat keskittyä tutkimuksenteon harjoitteluun aiheen etsiskelyn sijaan.

Ryhmäkandidaatintutkimuksia on alusta asti toteutettu tiiviissä yhteistyössä oppiaineen yhteistyöverkoston kanssa; jokaisella tutkimuksella on ollut toimeksiantaja. Tavoitteena on myös aina julkaisun tuottaminen. Opiskelijat saavat kosketuksen julkaisuprosessiin sekä voimme toteuttaa yliopiston kolmatta tehtävää, yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vuosien varrella on julkaistu toimeksiantajien sarjoissa, mutta viime vuosina käytännöksi on vakiintunut julkaiseminen MTI:n omassa sarjassa.

MINNI HAANPÄÄ JA MARIA HAKKARAINEN

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) uudessa julkaisussa pohditaan, miten paikallisesta juoksutapahtumasta voidaan kehittää matkailijoita houkutteleva elämys.

Julkaisu perustuu Lapin yliopiston matkailututkimuksen opiskelijoiden Rovaniemi Marathonin ja sen kehittämistä käsitteleviin kandidaatintutkielmiin. Julkaisussa tarkastellaan tapahtumaa osallistujien, yhteistyökumppaneiden sekä järjestäjien näkökulmista. Tulokset tuovat avauksia niin itse tapahtuman kuin laajemminkin kaupungin tapahtumamatkailun kehittämiseen.

THE BASICS OF CARING RESEARCH

Välittävä tutkimus

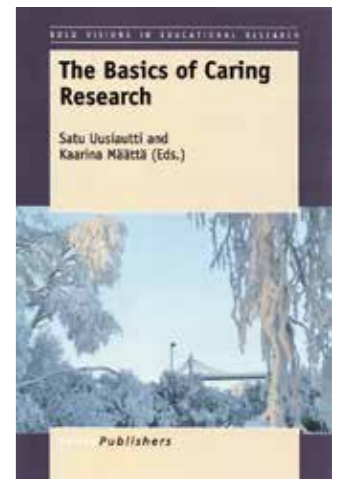
Satu Uusiautti ja Kaarina Määttä (toim.)

Sense Publishers kasvatustieteellistä tutkimusta koskevassa erityissarjassaan Bold Visions in Educational Research

Apulaisprofessori Satu Uusiautti ja professori Kaarina Määttä ovat toimittaneet välittävän tutkimuksen perusteita kuvaavan teoksen The Basics of Caring Research. Teoksessa pohditaan, miten lähestyä hyvinvointia tieteen keinoin ja onko olemassa hyvinvoivaa tutkimusta.

Teos pohjautuu Lapin yliopistossa lokakuussa 2014 järjestettyyn Voimaa välittävästä tutkimuksesta -konferenssiin, jonka yhteydessä Uusiautti ja Määttä kehittivät ja määrittivät käsitteen "välittävä tutkimus".

Teos koostuu neljästä pääluvusta, joissa määritellään välittävän tutkimuksen kehys, avataan välittävän tutkimuksen kohteita, kuvataan välittävää tutkimusyhteisöä sekä kootaan yhteen välittävän tutkimuksen antia, mahdollisuuksia ja tulevaisuuden haasteita.

Lapin Kuvataideseura Palaksen 50-vuotisjuhlan kunniaksi toimitettu kirja luo katsauksen seuran laajaan ja monipuoliseen toimintaan. Lisäksi julkaisussa kuvataan seuran syntyä ja pohditaan seuran merkitystä seuran yksittäiselle jäsenelle.

Toimittajien lisäksi kirjassa kirjoittavat seuraavat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja avoimen yliopiston opiskelijat: Frida Backman, Leena Koponen, Marjo Pernu, Maija Rautiainen ja Ulla Viitanen.

POLKUA ETEENPÄIN

Lapin Kuvataideseura
Palas ry 50 vuotta 1966–2016

Tuija Hautala-Hirvioja, Jonna Katajamäki ja Maija Mäkikalli (toim.)

POHJOISEN POIKIA, MAAILMAN MATKOJA, TAITEEN JA TIETEEN KIERTOKULUT

Timo Jokelan
juhlakatalogi

Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi ja Sandra Wallenius-Korkalo ovat toimittaneet juhkakatalogin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan dekaanin, professori ja ympäristötaiteilija Timo Jokelan 60-vuotispäivää juhlistavasta Outamailta, nummilta ja jäätiköiltä -näyttelystä.

Katalogi esittelee näyttelyyn kutsutut 24 taiteilijaa, jotka ovat Jokelan kollegoja, alumneja, ystäviä ja sukulaisia yli kolmenkymmenen vuoden varrelta.

Näyttely ja katalogi esittelevät laajasti taiteen erilaisia tapoja tarkastella ympäristöä, ihmistä ja yhteiskuntaa. Lisäksi katalogi kuvaa Jokelan monipuolista yhteistyötä taiteen ja tieteen kentillä. Esiin nousee myös hänen merkittävä roolinsa paikkasidonnan taiteen, ympäristötaiteen, projektipedagogiikan ja taideperustaisen tutkimuksen kehittäjänä.

KAIVOS SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

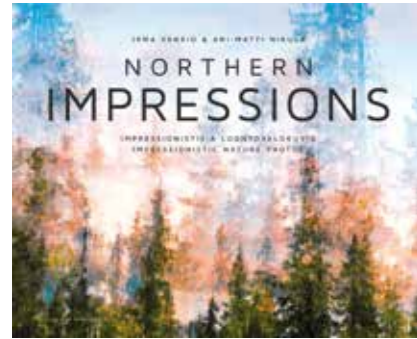
Tuija Mononen & Leena Suopajärvi
(toim.)
Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

Kaivosala on erityinen toimiala. Se on globaalia liiketoimintaa, jonka tuotanto on paikkasidonnaista. Yksittäiset kaivokset ovat jätti-investointeja, joiden toiminta-aika on rajallinen. Koko toiminta vaikuttaa ympäristön lisäksi yhteiskuntaan, yhteisöihin ja yksilöiden elämään.

Kirjassa tarkastellaan kaivostoimintaa suomalaisin taupausesimerkein. Keskustelun aiheena ovat muun muassa kaivosten suunnittelu, vaikutusten arviointi sekä kaivosten paikallinen hyväksyttävyyys.

Teos on ensimmäinen suomalainen akateeminen yhteiskuntatieteellisen kaivostutkimuksen kokoomateos.

Northern Impressions esittelee pohjoisen luonnon tuttuja kuva-aiheita uudella otteella perinteisen luontovalokuvan rajoja rikkoen. Vahvat, taiteelliset tulkinnat luonnosta syntyvät muun muassa impressionistisen maalaustaiteen innoittamana. Irma Varriota ja Ari-Matti Nikulaa inspiroi työskentelyssään ennen kaikkea luonnon kokeminen tunnetasolla – syvä ja moniulotteinen pohjoinen luonto taipuu kuvaajien otteessa nähdyn ja koetun vuoropuheluksi.

Impressiot syntyvät työparin kuviin kuvaushetkellä, ja työskentelyä ohjaavat erilaiset väri-, valo-, liike- ja muototutkimukset sekä kokeilevat kuvaustekniikat. Kuvat ovat syntyneet muun muassa kameran liikuttelulla, monivalotuksella, vaseliinifiltterillä ja epäterävyysalueen hyödyntämisellä.

NORTHERN IMPRESSIONS

Impressionistisia
luontovalokuvia

Irma Varrio & Ari-Matti Nikula
Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

ELÄÄ HALUN KANSSA

Filosofisia näkökulmia
haluihin ja haluamiseen

Timo Airaksinen & Heta Gylling
Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

Elää halun kanssa -teos on monipuolinen katsaus haluihin ja haluamiseen filosofiaan.

Kirja on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa käydään läpi halun filosofisia ja psykologisia määritelmiä sekä niiden historiaa. Millainen on halujen irrationaalinen puoli? Tuoko halun toteutuminen onnea?

Toisessa osassa halua ja haluamista tarkastellaan muun muassa sodan, talouden ja ihmisten valvonnan kantilta. Haluavatko ihmiset sotia? Entä mitä tieteeltä tai urheilulta halutaan?

Kolmannessa osassa paneudutaan haluihin kulttuurin näkökulmasta. Mitä ja miten kulttuuri saa meidät haluamaan? Eri kulttuurit suhtautuvat haluihin ja haluamiseen hyvin eri tavoin: mitä saa haluta ja mitä ei?

SÁMI SOCIETY MATTERS

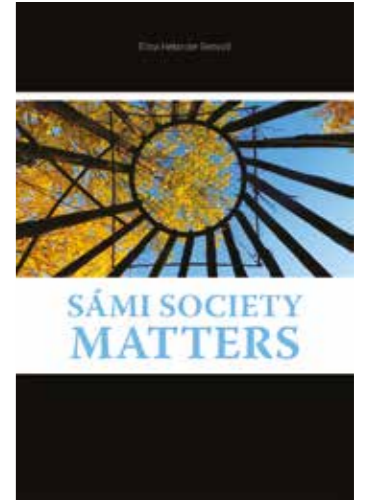
Elina Helander-Renvall (kirjoittaja),
Sanna Valkonen & Jarno Valkonen
(toim.)
Lapland University Press 2016

www.ulapland.fi/lup

Arktisen keskuksen erikoistutkija Elina Helander-Renvall on saamentutkimuksen pioneeri Suomessa ja kansainvälisesti.

Sámi Society Matters esittelee hänen merkittävimmät tieteelliset artikkelinsa vuosien varrelta. Kokoelma pyrkii tarjoamaan lukijalle kuvan Helander-Renvallin tutkimustyön laajuudesta ja merkittävydestä. Teosta kuvittavat Helander-Renvallin taideteokset.

Sanna Valkosen ja Jarno Valkosen kirjoittama esipuhe luotaa saamentutkimuksen historiaa ja nykypäivää sekä Helander-Renvallin työn merkitystä. Teoksen päättää Helander-Renvallin haastattelu, jossa hän avaa muun muassa sitä, millaisena hän näkee saamentutkimuksen tulevaisuuden. Teos on englanninkielinen.

Lapland University Press Helsingin kirjamesuilla

Lapland University Press / LUP on mukana Helsingin kirjamesuilla osana Tiedetori-ohjelmaa.

Kaivos suomalaisessa yhteiskunnassa

Takauma-lava, to 27.10. klo 15.00–15.30

Kaivosalan hyötyjä ja uhkia pohtivat Tuija Mononen, Leena Suopajärvi ja Hannele Pokka.

Nokkaunia ja tehotorkkuja. Tutkimusmatka päiväunien kulttuurihistoriaan

Takauma-lava, to 27.10. klo 17.00–17.30

Kuka saa nukkua ja milloin? Päivi Rantala ja Anu Valtonen keskustelelevat unesta ja päiväunien kulttuurista Anne Koivulan johdolla.

KIRJA Lapland University Press / LUP

TIMO HALONEN 2.9.2016

Maineella menestykseen – mainetyö kaupunkiseudun kehittämisen välineenä. Tapaustutkimus maineen ja aluekehityksen yhteydestä kolmella kaupunkiseudulla.

Kuntien tarve vetovoimaiseen ja kilpailukykyiseen maineeseen kasvaa, kun sote- ja maakuntauudistusten myötä kuntien hyvinvointitehtävä kaventuu ja elinvoimatehtävä korostuu. Mainetyöstä tulee osa kaupunkiseutujen strategista johtamista.

Kaupunkiseudun maine muodostuu maineen kolmen päätyypin – talous-, tarina- ja toimintamaineen – tasapainosta. Seudun sisäinen maine on kuitenkin keskeisin menestystekijä, joka syntyy yhdessä tekemisestä ja asukkaiden positiivisista vaikuttamis- ja osallistumiskokemuksista.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

MARJATTA MARTIN 3.6.2016

Nuoruus, vammaisuus ja kuntoutuksen merkitys

Vammaisten nuorten kuntoutuksessa on isoja puutteita kuntoutujan kuulemisessa ja vaikutusmahdollisuuksissa. Marjatta Martin tuottaa väitöskirjassaan uutta tietoa Kelan vaikeavammaisten lääkinnällisessä kuntoutuksessa olleiden nuorten elämäntilanteista, tulevaisuuden tavoitteista ja kuntoutuskokemuksista.

Martinin mukaan yhteiskunnan palvelujärjestelmien kehittämisessä tulisi aiempaa paremmin huomioida vammaisten nuorten tarvitsemien palvelujen saataavuus, ympäristön fyysisten ja asenteellisten esteiden poistaminen sekä koulutukseen, työelämään ja vapaa-ajan areenoille osallistumisen mahdollistaminen.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

JONNA TOLONEN 16.6.2016

Madridin katujen kasvot – laitton graffiti osana Espanjan 15M-protesteja.

Espanjassa laitton graffiti nostaa esille yhteiskunnassa vallitsevia eettis-poliittisia ongelmia ja taistelee sortoa, rasismia sekä epätasa-arvoa vastaan. Espanjalaiset hyödyntävät graffitiä sananvapauden ja katutilan viestintävälineenä, joka mahdollistaa viestimisen ilman sensuuria. Graffitin maalaaminen myös sitouttaa ihmisiä mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja tuottaa moniäänistä julkista tilaa.

Tutkimus osoitti lisäksi, että naisten aktiivinen rooli graffitien tekijöinä on Espanjassa kasvanut. Esimerkiksi naisten aborttilakiuudistusta kritisoivat valjastivat graffitin yhdeksi viestintävälineeksi kampanjassaan.

Jonna Tolosen väitös on ensimmäinen Suomessa tehty laitonta graffitiä käsittelevä väitöstutkimus. Hän tutki väitöksessään graffitiä osana Espanjan 15M-protestia, joka on Espanjan yli 40 vuotta kestäneen demokraattisen ajan merkittävin protesti.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

JUHANI KORJA 27.5.2016

Biometrinen tunnistaminen ja henkilötietojen suoja. Tutkimus biometrinen tunnistamisen lainsäädännöllisestä asemasta.

Henkilötietolaki ei ole riittävä turvaamaan yksityisyyden suoja biometrinen tunnistamisen käytössä. Biometriset tiedot kuuluvat Euroopan Neuvoston tietosuojasopimuksessa arkaluonteisiin tietoihin. Sopimus velvoittaa sopimukseen liittynyttä valtiota takaamaan samat oikeudet myös kansallisessa lainsäädännössä. Suomessa tämä ei toteudu.

Nykyinen sääntely ei niin ikään selkeästi osoita, mitkä ovat biometrinen tunnistamisen käytön edellytykset. Riittämätön tieto tunnistamisen käyttöönotosta ja riskeistä aiheuttaa vaaran sen väärinkäytöstä.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

MARIA HUHMARNIEMI 21.5.2016

Marjamatkoilla ja kotipalkisilla: Keskustelua Lapin ympäristökonflikteista nykytaiteen keinoin.

Nykytaide mahdollistaa taiteilijan osallistumisen ympäristökonflikteja käsittelevään keskusteluun. Taiteilija voi tulkita ympäristötutkimusta ja välittää tutkimustietoa yleisölle niin symbolisessa, moniaistisessa kuin monitasoisessakin muodossa.

Maria Huhmarniemen tutkimus antaa virikkeitä myös ympäristökasvatukseen, jossa voidaan integroida tiede- ja taideperustaisia menetelmiä. Taideperustaisen ympäristötutkimuksen koulusovelluksia voi kehittää toimintatutkimuksen keinoin esimerkiksi kuvataiteen ja biologia-maantiedon opettajien kanssa.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

SIRKKU KORKATTI 29.4.2016

Geometriaa laatoittamalla? Van Hielin teorian mukainen geometrinen ajattelu ja tesselaatioon nojautuva Laatoitusprojekti peruskoulussa.

Kuvataiteellinen ilmaisu osana geometrian opetusta tukee oppilaan luovuutta ja kokonaisvaltaista kehitystä. Sirkku Korkatti

SUVI SANDVIK 20.5.2016

Vaate kuin uni – surrealististyyllisen muodin tulo Suomeen 1930–1950-luvuilla.

Suomalaiset muotitaiteilijat osallistuivat 1930–1950-luvuilla yhteiskunnalliseen keskusteluun suunnittelemisensa vaatteiden avulla. Muotitaiteilijoiden suunnitelmien pukujen sisältämistä surrealististyyllisistä symboleista voi lukea heidän mielipiteitään yhteiskunnasta ja naisten asemasta demokratisoitumisen aikakaudella.

Vahvan naisen tyyppi alkoi nostaa suosiotaan 1930-luvulla, ja vaatteiden tehtävänä oli horjuttaa perinteistä naiskuva. Surrealististyylliset vaatteet ovatkin nähtävissä ikään kuin uuden naisen naamioina.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

NIKOLAS SELLHEIM 20.5.2016

Legislating the blind spot: The EU seal regime and the Newfoundland seal hunt.

Kanadan itärannikolla suoritettua kaupallista hylkeenpyyntiä on pidetty julmana ja tarpeettomana. Euroopan unioni hyväksyi vuonna 2009 asetuksen, joka lopetti hyljetuotteiden myynnin unionin sisäisillä markkinoilla, lukuun ottamatta alkuperäiskansoja.

Asetuksen laatimisvaiheessa ei sidosryhmien kuulemisesta huomioitu kaupallisen hyljeteollisuuden edustajia, samalla kun eläinsuojeluryhmät saivat merkittävästi huomiota. Laadittua asetusta on vaikea soveltaa mihinkään muuhun eläintensuojeluun Euroopan unionissa, mikä on herättänyt kysymyksen asetuksen objektiivisuudesta.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

kehitti geometrian opetukseen Laatoitusprojekti-oppimisympäristön ja sai väitöstutkimuksessaan myönteisiä tuloksia oppilaiden onnistumisesta, osallisuuden kokemuksista, motivoitumisesta sekä geometrisen ajattelun edistamisestä.

Laatoitusprojekti tarjoaa myös ratkaisun yleisopetuksen eriyttämiseen; maahanmuuttajataustaiset oppilaat sekä erilaiset oppijat kokivat projektin toimintakulttuurin osallistavaksi ja onnistumisen kokemuksia tuottavaksi.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

MARKO JUNTILA

Lapin yliopiston yhteyspäällikkö Heikki Autto, opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen ja rehtori Heikki Ervast ihailevat oppilaiden esitystä harjoittelukoululla.

Lapin yliopiston harjoittelukoulu yhtenäiskouluksi

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen myönsi kesäkuussa 2016 Lapin yliopistolle perusopetuksen järjestämisluvan vuosiluokkien 1–9 opetukseen.

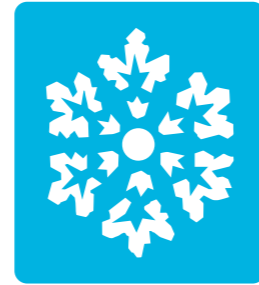
Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotolan mukaan harjoittelukoulun laajentamisella yliopisto vahvistaa asemaansa Suomen yliopistokentässä.

– Laajentaminen vahvistaa Lapin yliopiston opettajankoulutuksen asemaa ja merkitystä myös valtakunnallisesti. Lapin opettajankoulutuksella on suuri maakunnallinen merkitys ja erityinen lisäarvo erityisolosuhteidensa vuoksi koko valtakunnan näkökulmasta, Ylä-Kotola sanoo.

– Laajennuksen myötä harjoittelukoulusta rakennetaan eräänlainen kehittämislaboratorio. Alakoulu säilyy harjoittelukouluna ja yläkoulu keskittyy tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaan yhteistyössä Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa, kasvatustieteiden tiedekunnan dekaani Tuija Turunen sanoo.

Harjoittelukoulun rehtori Heikki Ervast sanoo, että yhtenäiskoulutoiminta pyritään aloittamaan jo elokuussa 2017.

– Myös lisärakennushankkeen osalta ryhdytään etenemään syksyn kuluessa ja yläkoulun aineenopettajien rekrytointi aloitetaan keväällä 2017, Ervast sanoo.

Arktinen keskus verkostoituu

Lapin yliopiston Arktinen keskus on hyväksytty jäseneksi Euroopan polaaritutkimuksen verkostoon European Polar Boardiin. Toinen suomalaisjäsen verkostossa on Suomen Akatemia. Päätös tehtiin Tukholmassa pidetyssä kokouksessa.

European Polar Board on Euroopan tiedesäätiön perustama neuvoo-antava elin, joka edustaa kansallisia polaaritutkimuksen ohjelmia ja laitoksia. Sillä on jäseniä 17 maasta. Arktisen keskuksen edustajana toimii johtaja, professori Timo Koivurova.

Lisäksi Arktinen keskus on solminut yhteistyösopimuksen Korean meri-instituutin kanssa arktiseen informaatioon liittyvissä asioissa ja keskustelee yhteistyöstä Korean merimuseon kanssa.

Arktinen keskus on myös Yhdysvaltain arktisen tutkimusverkoston (ARCUS) ainoa suomalaisjäsen ja edustaa Suomea kiinalais-pohjoismaisessa arktisessa tutkimuskeskuksessa (CNARC).

Tutkimuspalveluita vahvistetaan

Lapin yliopisto vahvistaa tutkimuksen tukipalveluita parantaakseen yliopiston kilpailukykyä ulkopuolisen, kilpaillun tutkimus- ja kehittämisrahoituksen hankinnassa.

Tiedekuntien kehittämispäällikkötoiminnot on yhdistetty tutkimuspalvelujohtaja Satu Pesolan vetämään tiimiin, joka palvelee kaikkia yliopiston yksiköitä mahdollisimman monipuolisesti ja kunkin rahoitusinstrumentin erityispiirteet huomioiden.

Tutkimuksen tukipalveluiden asiantuntemusta voi hyödyntää esimerkiksi EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden Horisontti 2020 -ohjelman rahoituksen haussa (ml ERC ja MSCA toimet). Lisäksi tukea saa NordForskin, Suomen Akatemian, Tekesin, Interreg V Pohjoisen, Pohjoisen Periferian (NPA), ENI:n (Kolarctic), ESR:n ja EAKR:n hakemuksiin liittyvissä asioissa.

Tutkimuksen tukipalvelut -yksikössä työskentelevät Satu Pesolan lisäksi Petra Falin, Anne Ihalmo, Raimo Jänkälä, Saara Koikkalainen, Karol Kowalski, Harri Malinen ja Hannu Mikkola. Yksikön työpisteet sijaitsevat E-siiven 2. kerroksessa, ja tiimiin voi ottaa yhteyttä sopimalla henkilökohtaisen tapaamisen lähettämällä sähköpostia osoitteeseen research@ulapland.fi.

ILKKA RUUSKA

Lapin yliopistoon tulee vuosittain noin 70 kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa.

Lukuvuosimaksut vieraskielisiin maisteriohjelmiin

Lapin yliopiston hallitus on päättänyt kesäkuun kokouksessaan asettaa yliopiston lukuvuosimaksun suuruudeksi 8 000 euroa lukuvuodelta. Lukuvuosimaksut koskevat EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevia tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat korkeakoulujen vieraskielisissä ohjelmissa kandidaatin tai maisterin tutkintoa.

Maksut tulevat koskemaan kaksivuotisia kansainvälisiä maisteriohjelmiä, ja maksun määrä on sama kaikissa näissä ohjelmissa. Maksut koskevat opiskelijoita, jotka aloittavat opintonsa syksyllä 2017. Lapin yliopistoon on saapunut vuosittain noin 70 kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa, joista 76 prosenttia saapuu EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta.

Maksujen myötä yliopistossa otetaan käyttöön apurahajärjestelmä. Lukuvuonna 2017–18 kaikille opiskelijoille, joilla on velvollisuus maksaa opiskelustaan, myönnetään stipendi, joka kattaa vähintään puolet lukuvuosimaksun kustannuksista.

TILMA – Tilastoista tietopohjaa Lapin matkailun kehittämiseksi

-hanke on käynnistynyt maaliskuussa 2016. Sen tavoitteena on korjata Lappia koskevan matkailutilastoinnin puutteita ja parantaa tiedon käyttöä. Matkailua kuvaavaan tilastointiin liittyy usein haasteita, jotka voivat haitata elinkeinon vaikuttavuuden ja kehityksen seurantaan. Hanke tuottaa tietoa matkailuelinkeinon kehittämisen tueksi ja haasteiden ratkaisemiseksi. Hankkeessa tiivistetään myös yritysten, matkailualan toimijoiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä.

Ennakoinnilla esteettömään vieraanvaraisuuteen

-hankkeen tavoitteena on lisätä matkailualueiden ja -yritysten osaamista uusien asiakasryhmien tunnistamisessa ja kohtaamisessa. Asiakasryhmät, joita ei ole vielä tavoitettu tai joissa ei ole kilpailua, luovat mahdollisuuden vahvistaa matkailualan toimintaedellytyksiä tulevaisuudessa. Uusien kohderyhmien kartoittaminen perustuu rohkeisiin valintoihin ja suvaitsevaisuuteen.

SÁRA – saamelaisten hyvinvointi ja yhdenvertaisuus: hyvinvointipalvelut osallisuuden vahvistamisessa

-hanke kerää kaupungeissa asuvien saamelaisten kokemuksia saamenkielisistä varhaiskasvatus-, sosiaali- ja terveyspalveluista. Hankkeessa selvitetään valtakunnallisella tasolla saamelaisten hyvinvointipalvelutilannetta ja tarpeita.

Hanke on avannut nettisivuillaan keskustelun edistämiseksi tutkimusblogin, jossa kaikilla on mahdollisuus jakaa omia kokemuksiaan saamenkielisistä palveluista. Blogi löytyy osoitteesta: www.saradutkan.fi. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama.

Arktisen muotoilun osaamiskeskus

-kokonaisuus sisältää kaksi erillistä hanketta: kehittämishankkeen ja infrahankkeen. Kehittämishankkeessa perustetaan Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan monialainen Arktisen muotoilun osaamiskeskus. Infrahankkeessa varustetaan taiteiden tiedekunta asianmukaisella tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurilla. Molempia hankkeita vetää taiteiden tiedekunnan dekaani Timo Jokela.

Hankkeet ovat saaneet toimintansa kehittämiseen Euroopan aluekehitysrahastolta ja Lapin liitolta yhteensä 625 000 euron rahoituksen.

ANNA-LEENA MUOTKA

Eläimet ja vastuullinen matkailu: Eläinten hyvinvointi

liiketoiminnan kilpailutekijäksi -tutkimushankkeessa tavoitteena on edistää matkailuyritysten tietoisuutta matkailussa käytettävien eläinten hyvinvoinnin merkityksestä sekä yritysten sisäisessä toiminnassa että asian viestinnässä kuluttajille. Hanke toteutetaan Lapin yliopistossa vuosina 2016–18. Hankkeen rahoittaa Tekes/Euroopan aluekehitysrahasto.

Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa

-tiedonvälityshankkeen tavoitteena on varmistaa eläinten hyvinvoinnin toteutuminen lappilaisissa matkailupalveluissa sekä lisätä matkailuyrittäjien mahdollisuuksia hyödyntää eläinten hyvinvointia liiketoiminnassaan. Hankkeen hallinnoinnista vastaa Lapin ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajana toimii Lapin yliopisto. Hanke toteutetaan vuosina 2016–17 ja sen rahoittaa Lapin ELY-keskus/Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto.

Vammaissosiaalityön käytäntöjen kehittäminen -hankkeen tavoitteena on kerätä tietoa vammaissosiaalityön asiakasprosessien moninaisuudesta, paikantaa asiakasosuutta rajoittavia ja mahdollistavia tekijöitä vammaisten elämäntilanteissa sekä kehittää vammaissosiaalityön erityisasiantuntijuutta, työkäytäntöjä ja -menetelmiä palveluorganisaation eri tasoilla.

Hankkeessa tuotetaan valtakunnallinen vammaissosiaalityön asiakasprosessin kuvaus, joka pohjautuu tutkijoiden, kehittäjien, sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden yhteiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Hankkeen hallinnoinnista ja hankkeessa toteutetusta tutkimuksesta vastaa Lapin yliopisto.

Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittaman hankkeen kokonaisbudjetti on noin 1,5 miljoonaa euroa, josta ESR:n ja valtion osuus on noin 76 prosenttia.

LOVO – Lappilaiset osallistavat verkko-oppimiskäytännöt (2016–18)

Lapin yliopisto osallistuu hankkeeseen kasvatus-tieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskuksen sekä avoimen yliopiston toteuttamilla piloteilla.

Mediapedagogiikkakeskuksen pilotissa tutkitaan ja kehitetään multimodaalisia palautteenantokeinoja (kirjalliset palautteet, ääni- ja videopalautteet) digitaalisissa oppimisympäristöissä.

Avoin yliopisto osallistuu hankkeeseen pilotilla, jonka tavoitteena on auttaa ulkomaalaistaustaista opiskelijaa hahmottamaan kokonaiskuvaa suomalaisesta korkeakouluopiskelusta sekä ohjata häntä akateemisen opiskeluun.

Hanketta koordinoi Lapin ammattikorkeakoulu ja se rahoitetaan Euroopan Sosiaalirahaston Kestävää kasvua ja työtä 2014–20 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta.

JAKAMISTALOUS MATKAILUSSA - HANKE

Jakamistalous matkailussa -hankkeen tavoitteena on kasvattaa matkailualueiden ja -yritysten osaamista matkailun jakamistaloudesta ja yhteisöllisestä kuluttamisesta. Jakamistalous ja yhteisöllinen kuluttaminen ovat jatkuvasti suosittuina kasvattavia trendejä. Näihin pohjautuvat kuluttamisen mallit haastavat myös perinteisten matkailupalveluiden talouden logiikan. Sen sijaan, että jakamistalous ja muu yhteisöllinen kuluttaminen nähtäisiin yksinomaan uhkana matkailubisnekselle, tärkeää on miettiä, miten niiden tuomiin haasteisiin voidaan vastata ja miten matkailualan toimijat pysyvät trendien mukana ja pystyvät hyödyntämään ilmiötä omassa liiketoiminnassaan.

VELI KOURI

Lapin yliopisto ja Bewin International Sports & Culture Co Ltd. allekirjoittivat sopimuksen kesäkuussa 2016 Arktikumissa Rovaniemellä.

Miljoonalahjoitus Kiinasta

Lapin yliopisto ja Bewin International Sports & Culture Co Ltd. ovat sopineet merkittävästä lahjoituksesta Lapin yliopistolle. Lahjoitusten yhteisarvo on 1 150 000 euroa, joka on merkittävimpiä kansainvälisiä lahjoituksia yliopistojen varainhankinnassa.

Sopimuksen mukaan Bewin Sports & Culture Co Ltd. lahjoittaa Lapin yliopistolle vuosina 2016–17 yhteensä 150 000 euroa osana meneillään olevaa yliopistokeräystä.

Lisäksi Bewin International Sports & Culture Co Ltd. lahjoittaa Lapin yliopistolle määräaikaisen urheilu- ja kulttuurimatkailun tutkimusprofessorin vuosille 2018–27. Lahjoituksen arvo on 100 000 euroa vuodessa. Professori sijoittuu Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttiin (MTI).

Lahjoitus konkretisoi Lapin yliopiston pitkäaikaista Kiina-yhteistyötä erityisesti Kiinan oikeusjärjestelmän ja kulttuurin tutkimuksessa. Se vahvistaa myös Lapin yliopiston matkailututkimusta ja Kiina-yhteistyötä.

Mikael Gröhn korostaa yliopiston vaikuttavuutta

Toimitusjohtaja Mikael Gröhnin perheyriykset ovat tehneet yhteensä 20 000 euron lahjoituksen Lapin yliopiston varainhankintaan.

Toimitusjohtaja Mikael Gröhn kertoo, että hänen yrityksensä City-Hotelli Oy, Arctic Light Hotel Oy, MG-Yhtiöt sekä muut Gröhnin yhtiöt työllistävät yhteensä noin kuusikymmentä henkilöä, joista osa on valmistunut Lapin yliopistosta matkailualan asiantuntijoiksi ja puolenkymmentä opiskelee vielä Lapin yliopistossa. Gröhnin mukaan yliopiston opiskelijat tarjoavat runsaasti sesonkiluontoista työvoimaa alueen matkailuyrittäjille. Myös Gröhnin yritykset ovat tehneet yhteistyötä Lapin yliopiston ja Lapin AMKin kanssa.

Gröhn toivoo, että muutkin lappilaiset yritykset hahtuisivat huomaamaan yliopiston merkityksen alueelle. Yliopiston tuoman positiivisen energian lisäksi Gröhn nostaa esille yliopiston vaikutuksen asuntotuotantoon, palveluihin ja kauppaan.

MARKO JUNTILA

Sanna Peurala (vas.), Mikael Gröhn, Miko Gröhn, Satu Näsärö, Susanna Degerman ja Arja Haapakorva ovat Arctic Light -hotellissa Rovaniemellä.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

MARKO JUNTILA

Luo kanssamme tulevaisuutta!

Korkeatasoinen tutkimus ja laadukas opetuksenne edistävät pohjoisen alueen elinkeinoelämää, yhteistä aluekehitystä, paikallista kulttuuria ja eri väestöryhmien elinoloja. Yliopiston rahastoihin kertyvien lahjoitusten avulla voimme edelleen vahvistaa kilpailukykyämme ja jatkuvaa kehittymistämme.

www.ulapland.fi/varainhankinta

TUTKIMUSRAHOITUSTA SUOMEN AKATEMIALTA

Uutta näkökulmaa sote-uudistukseen

Lapin yliopisto on saanut 600 000 euron tutkimusrahoituksen Suomen Akatemialta. Hankkeessa tutkitaan konsortiona terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Konsortio tutkii näyttöön perustuvia, eri kohderyhmiä puhuttelevia ja kustannusvaikuttavia menetelmiä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tutkimus tuottaa uutta tietoa terveys- ja hyvinvointierojen yksilöllisistä ja yhteiskunnallisista tekijöistä sekä kehittää julkishallinnon strategioita ja politiikkasuosituksia.

Konsortiossa on mukana tutkijoita Itä-Suomen yli-

opistosta, Tampereen yliopistosta, Nuorisotutkimus-seurasta, Lapin yliopistosta, Jyväskylän yliopistosta ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitokselta.

Hankkeessa on kaikkiaan yhdeksän osakokonaisuutta, joista Lapin yliopisto vastaa kahdesta. Hankkeen vastuullisena johtajana Lapin yliopistossa toimii professori Antti Syväjärvi. Koko konsortiota johtaa professori Marja Vaarama Itä-Suomen yliopistosta. Hanke toteutetaan vuosina 2016–19.

Vallan muutos ja jakautuminen alkuperäiskansakysymyksissä

Suomen Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta on myöntänyt 480 000 euron rahoituksen tutkimushankkeelle, joka tarkastelee vallan muutosta ja jakautumista alkuperäiskansakysymyksissä.

Alkuperäiskansat politiikan odotushuoneissa: lupaus oikeuksista ja toivon valta -tutkimushanke käsittelee biopolitiikan, alkuperäiskansaoikeuksien ja hallinnan teemoja. Hanke tarttuu kriittisesti olettamukseen, että poliittinen valta jakautuisi nykyisin toisin kuin ennen ja että sitä käytettäisiin alkuperäiskansoja kohtaan vähemmän kuin aikaisemmin.

– Tämä näennäinen muutos valtasuhteissa näkyy myös kansainvälisissä keskusteluissa alkuperäiskansoista ja heidän oikeuksistaan. Lupaus muutoksesta tai paremmasta on synnyttänyt uuden vallankäytön muodon: toivon, hankkeen tutkijat toteavat.

Tutkimushanketta johtaa kansainvälisten suhteiden professori Julian Reid, ja siinä työskentelevät tutkijatohtoreina Marjo Lindroth Arktisesta keskukselta ja Heidi Sinevaara-Niskanen sukupuolentutkimuksen yksiköstä.

Suomen Akatemian nelivuotinen rahoitus hankkeelle alkaa syyskuussa 2016.

APURAHAT

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON APURAHAT

Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahasto jakoi apurahoja tieteelle ja taiteelle yhteensä 477 000 euroa 53 hakijalle.

Lapin rahaston palkinto (10 000 euroa) myönnettiin filosofian tohtori ja taidehistorian professori Tuija Hautala-Hirviojalle. Hän on työskennellyt Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa eri tehtävissä vuodesta 1992 lähtien ja nimitetty taidehistorian professoriksi vuonna 2004.

- TaM Korinna Korsström-Maggan Pohjois-Lapin poronhoitajien arkea ja nykypäivää taidekasvatuksen keinoin käsittelevään väitöskirjatyöhön 12 000 euroa.
- OTM Ekaterina Britcynan arktisen alueen öljyntuotantoa ja paikallisia yhteisöjä käsittelevään väitöskirjatyöhön Mikko ja Sirkka Jokelan rahastosta 24 000 euroa.
- MA Madoka Hamminen opettajan identiteettiä ja saamelaispedagogiikkaa Suomen Lapin kouluissa käsittelevään väitöskirjatyöhön, Lapin tutkimusrahosta 4 000 euroa.
- TaM Heidi Hämäläisen saksalaista ja lappilaista museokasvatusta ja yleisötyötä käsittelevään väitöskirjatyöhön Lapin tutkimusrahosta 12 000 euroa.
- TaM Leena Koposen grafiikan opetuksen perinnettä Suomessa käsittelevään väitöskirjatyöhön Martti Miettusen rahastosta 12 000 euroa.
- KM Marikaisa Laitin saamelaisten varhaiskasvattajien arkea käsittelevään väitöskirjatyöhön Suoma ja Veijo Kärjen rahastosta 12 000 euroa.
- Oikeustiet. yo. Julius Matilaisen ja Lapin yliopiston Vis. Moot oikeustapauskilpailujoukkueen Willem C. Vis Moot -oikeustapauskilpailuun osallistumiseen Itävallassa 3 000 euroa.
- TaM Helka Mäkisen metodologian kehittämistä vaa-tetussuunnittelijalähtöisessä tutkimuksessa käsittelevään väitöskirjatyöhön Längmanin yrittäjärahastosta 12 000 euroa.
- Taiteen kandidaatti Petteri Putkisen digitaalisen kuvanveiston opetusvideosarjan toteuttamiseen 8 000 euroa.
- KT Mari Salmelan laudaturylioppilaiden tulevaisuuden työelämää käsittelevään väitöksen jälkeiseen tutkimukseen Längmanin yrittäjärahastosta 14 000 euroa.
- Lapin Kulttuurirahasto lahjoitti Rovaniemen taide-museolle Minna Rainion ja Mark Robertsin teokset How Everything Turns Away ja The Factory of the World.

MUUT RAHASTOT

- Lapin yliopiston jatko-opiskelija YTM Astrid Aminoff on saanut Pirkanmaan Kulttuurirahastolta 24 000 euroa lääketieteen auktoriteetin murenemistä Pohjois-maissa käsittelevään väitöskirjatyöhön.
- Työsuojelurahasto on myöntänyt HTM Anne Koskinemelle 21 000 euron tutkijastipendin ajalle 1.9.2016–31.8.2017. Koskiniemi tekee artikkelimuotoista hallinto-

tieteen väitöskirjaa julkisen terveydenhuollon johtamisesta johtamisen psykologian näkökulmista.

- Lapin yliopiston jatko-opiskelija taiteen maisteri Altti Näsille on myönnetty 20 000 euron apuraha väitöskirjatyöhön. Apurahan myönsi Kunnallisan kehittämisiä.

NIMITYKSIÄ

ANNA-LEENA MUOTKA

Antti Honkanen
MTI:n johtajaksi

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) johtokunta on nimittänyt MTI:n johtajaksi 10.8.2016 lähtien valtiotieteiden tohtorin, professori Antti Honkasen.

Honkanen valmistui Turun yliopistosta valtiotieteiden maisteriksi 1999 ja valtiotieteiden tohtoriksi 2004. Hän on Turun yliopiston dosentti taloussosiologiassa. Honkasen tutkimusintressit ovat kvantitatiiviset menetelmät, matkailun kausiluonteisuus, seniorimatkailu sekä matkailumotivaatiot ja trendit.

VELI KOURI

Marjo Laukkanen
Kide-lehden päätoimittajaksi

Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola on nimittänyt filosofian tohtori Marjo Laukkanen Kide-lehden päätoimittajaksi 1.8.2016 lukien. Laukkanen on toiminut Kide-lehden toimittajana vuodesta 2007.

Laukkanen on tiedetoimittaja Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa. Aiemmin hän on työskennellyt niin tutkijana, tiedottajana, tuntiopettajana kuin vapaana toimittajanakin. Laukkanen on valmistunut yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta 2001 ja filosofian tohtoriksi Lapin yliopistosta 2007.

ANNA-LEENA MUOTKA

Anne Nuorgam
YK:n alkuperäiskansojen pysyvän foorumin jäseneksi

Lapin yliopiston tutkija Anne Nuorgam on valittu YK:n alkuperäiskansojen pysyvän foorumin jäseneksi kaudelle 2017–19. Hän edustaa foorumissa arktisia alkuperäiskansoja. Nuorgam työskentelee oikeustieteiden tiedekunnassa saamentutkimuksen nuorempana tutkijana ja tekee väitöstutkimusta saamelaiden kalastus-oikeuksista Tenon vesistöissä.

YK:n alkuperäiskansojen pysyvä foorumi UNPFII on talous- ja sosiaali-neuvoston alainen neuvoo-antava toimielin.

TERHI LINDROOS

Emilia Lindroos
Suomalaisen Tiedeakatemian Nuorten Akatemiaklubiin

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan oikeuslingvistiikan yliopistonlehtori OTT, FM Emilia Lindroos on kutsuttu Suomalaisen Tiedeakatemian Nuorten Akatemiaklubin jäseneksi lukuvuodeksi 2016–17. Lindroos väitteli vuonna 2015 Lapin yliopistossa. Hänen saksankielinen väitöskirjansa palkittiin Saksassa Regensburgin yliopiston myöntämällä vuoden 2015 Kieli ja oikeus -julkaisupalkinnolla.

Suomalaisen Tiedeakatemian hallitus kutsuu klubiin lukuvuodeksi kerrallaan nuoria lahjakkaita tutkijoita.

ANNA-LEENA MUOTKA

Kirsti Lempiäinen
Vastapainon toimitusneuvostoon

Yhteiskuntatieteiden tohtori, yliopistonlehtori Kirsti Lempiäinen on kutsuttu Lapin yliopiston edustajaksi tiede- ja tietokirjakustantamo Vastapainon toimitusneuvostoon.

Toimitusneuvosto tekee päätökset Vastapainon julkaisemista kirjoista. Vastapaino julkaisee vertaisarvioitua suomenkielistä tieteellistä kirjallisuutta, tietokirjallisuutta, oppikirjallisuutta sekä suomennettua tiede- ja tietokirjallisuutta. Se on sijoitettu johtavalle 2-tasolle tieteellisten julkaisukanavien luokituksessa.

ANNA-LEENA MUOTKA

Jaakko Husa
Vierailevaksi tutkijaksi Hong Kongin yliopistoon

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan oikeusvertailun ja valtiosääntöoikeuden professori Jaakko Husa on nimitetty Visiting Fellow'ksi Hong Kongin yliopiston oikeustieteelliseen tiedekuntaan vuoden 2016 loka-joulukuuksi. Husan vierailu liittyy hänen valmisteilla olevaan niin kutsuttuja sekaoikeudellisia oikeuskulttuureja koskevaan tutkimukseensa.

Hong Kongin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta on rankattu toistuvasti maailman kahdenkymmenen parhaan oikeustieteen laitoksen joukkoon.

MARKO JUNTTILA

Mauri Ylä-Kotola
Taideneuvoston jäseneksi

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen on nimennyt Lapin yliopiston rehtorin Mauri Ylä-Kotolan Taideneuvoston jäseneksi toimikaudelle 1.9.2016–31.8.2019. Ylä-Kotola tuo Taideneuvoston tutkimus- ja koulutussektorin näkökulman.

Taideneuvosto on Taiteen edistämiskeskuksen asiantuntijaelin. Se päättää muiden muassa valtion taidetoimikuntien toimialoista ja valmistelevista jaostoista, nimeää taidetoimikuntien jäsenet sekä myöntää määrärahoja.

John Moore
Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi

Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tutkimusprofessori John Moore on kutsuttu Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi.

Mooren tutkimuskohteita ovat lämmön heijastumisen takaisin maanpinnasta, ilmastojärjestelmän dynamiikka, valtameren lämmönkuljetus ja meren pinnan kohoaminen sekä äärimmäiset sääilmiöt. Lapin yliopiston lisäksi Moore työskentelee tutkijana Kiinassa Beijing Normal Universityssa ja vierailevana professorina Polar Research Institute of Chinassa.

MINNA SALLI

Heli Ruokamo
FinEd-verkoston johtoryhmään

Professori Heli Ruokamo on nimitetty Kasvatustieteiden valtakunnallisen tohtori-koulutusverkoston (FinEd) johtoryhmään. Toimikausi kestää vuoden 2017 loppuun. FinEd on kasvatustieteellisen alan keskeisin tohtorikouluttaja Suomessa. Verkosto ulottaa toimintansa kaikkiaan seitsemään Suomessa kasvatustieteellistä tohtorikoulutusta antavaan yliopistoon. Yliopistot ovat Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto ja Åbo Akademi.

IRMA VARRIO

Minna Kimpimäki
Rikosoikeuden professoriksi Lapin yliopistoon

Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola on ottanut dosentti, oikeustieteen tohtori, varatuomari Minna Kimpimäen rikosoikeuden professorin tehtävään oikeustieteiden tiedekuntaan 1.8.2016 lukien.

Kimpimäki on valmistunut Lapin yliopistosta oikeustieteen kandidaatiksi 1994, oikeustieteen lisensiaatiksi 1997 ja oikeustieteen tohtoriksi 2005. Hänelle myönnettiin varatuomarin arvo 2004 ja kansainvälisen oikeuden dosentin arvo Lapin yliopistossa 2010.

Klemetti Näkkäläjärvä
Tutkijatohtoriksi Lapin yliopistoon

Filosofian tohtori Klemetti Näkkäläjärvä on nimitetty tutkijatohtorin tehtävään yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan ajalle 2.5.2016–28.2.2019. Tehtävään liittyvän tutkimuksen painopiste on kulttuuriantropologiassa sekä ilmastonmuutoksen ja saamelaiskulttuurin tutkimuksessa.

Näkkäläjärvä valmistui filosofian lisensiaatiksi saamen kielestä ja kulttuurista Oulun yliopistosta vuonna 1998. Tohtoriksi hän väitteli kulttuuriantropologiasta Oulun yliopistossa vuonna 2013.

ARTO LIITI

Mirja Hiltunen
Vierailevaksi professoriksi Aalto-yliopistoon

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen professori (ma), TaT, dosentti Mirja Hiltunen on kutsuttu osa-aikaiseksi vierailevaksi professoriksi Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun taiteen laitokselle 1.9.2016–31.8.2017.

Vierailevan professorin tehtävien pääpaino on koulutus- ja tutkimushankkeissa, joilla voidaan vahvistaa ja kehittää yhteistyötä erityisesti kuvataidekasvatuksessa.

AKI RASK

Kirsi-Maria Halonen
Tutkijaksi Ruotsin kilpailuvirastoon

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan kauppaoikeuden yliopistonlehtori Kirsi-Maria Halonen, OTT, VT on kutsuttu erikoistutkijaksi Ruotsin kilpailuviraston hankkeeseen syyslukukauden 2016 ajaksi.

Halosen vetämän EU-oikeuteen sekä erityisesti julkisiin hankintoihin keskittyvän hankkeen tavoitteena on selvittää hankintayksikön tunnusmerkistöä uuden hankintadirektiivin 2014/24/EU perusteella. Hanke selvittää myös, miten kilpailuviranomaisten tulisi tulkita käsitettä "erillinen toiminnallinen yksikkö" arvioidessaan hankinnan ennakoitua kokonaisarvoa, hankintayksikön mahdollisia laiminlyöntejä sekä tästä aiheutuvia seuraamuksia.

MARKO JUNTILA

Kyösti Urponen
Klaipedan yliopiston kunniaohtoriksi

Professori Kyösti Urponen promovoitiin syyskuussa 2016 Klaipedan yliopiston kunniaohtoriksi Liettuassa.

Professori Urponen on tehnyt pitkään yhteistyötä sosiaalisen koulutuksen ja sosiaalialan tutkijakoulutuksen kehittämiseksi Liettuan yliopistojen kanssa. Yhteistyön tuloksena useita liettualaisia opiskelijoita on väitellyt tohtoriksi Lapin yliopistossa. Klaipedan yliopistosta Lapin yliopistossa on väitellyt neljä henkilöä.

Professori Urponen on promovoitu myös Tallinnan yliopiston kunniaohtoriksi 1997.

MATHIAS CILIBERTO

Paula Roinesalo on teollisen muotoilun opiskelija, joka on sivuaineenaan opiskellut myös vaatesuunnittelua.

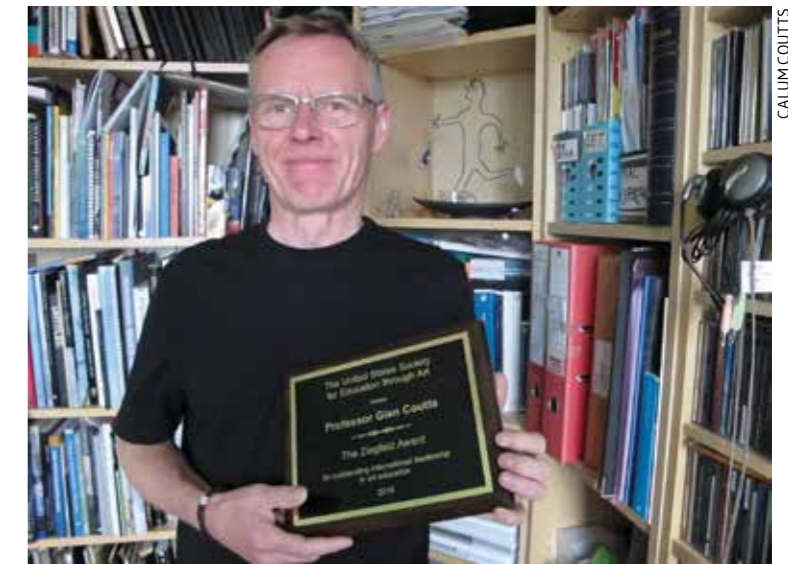
Teollisen muotoilun opiskelijat palkittiin Saksassa

Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelijoiden Paula Roinesalon, Lasse Virtasen ja Tuomas Lappalaisen Solar Shirt-työ on saavuttanut International Symposium of Wearable Computers (ISWC) 2016 Design Exhibition -näyttelyssä Heidelbergissä, Saksassa estetiikkakategorian voiton.

Solar Shirt edustaa päällepuettavan teknologian muotoilua, jossa yhdistyvät ympäristötietoisuus ja arktinen muotoilu. Osana muotoilukonseptia on käytetty muun muassa printattavan elektroniikan tekniikalla valmistettuja aurinkokennoja.

Solar Shirt mittaa ympäristön melutasoa siihen piilotetuilla sensoreilla ja visualisoi sen vaateeseen integroidulla taipuisalla näytöllä. Materiaalina on käytetty poronahkaa, mikä antaa tuotteelle pehmeän ja ylellisen tunnun.

Työn ohjaajina ovat toimineet teollisen muotoilun professori Jonna Häkkinen ja vaatesuunnittelun yliopisto-opettaja Anu Kylmänen.

CALUM COUTTS

Professori Glen Coutts sai arvostetun Ziegfeld-taidekasvatuspalkinnon.

Professori Glen Coutts palkittiin työstään taidekasvatuksen hyväksi

Lapin yliopiston osa-aikainen soveltavan kuvataiteen professori Glen Coutts on palkittu Yhdysvalloissa työstään taidekasvatuksen hyväksi.

Ziegfeld-taidekasvatuspalkinnon myönsi kuvataidekasvatustoimintaa, -koulutusta ja -tutkimusta edistävä USSEA (United States Society for Education through Art).

USSEA palkitsee vuosittain Ziegfeld-palkinnolla kansainvälisen taidekasvattajan, joka on osoittanut esimerkillisyyttä opetuksen, palvelun tai tutkimuksen alalla monikulttuurisen ja kulttuurienvälisen taidekasvatuksen hyväksi.

Työmarkkinalakimiesten yhdistys palkitsi Jaana Paanetojan

Työmarkkinalakimiesten yhdistys TYLY ry on myöntänyt Cedant arma togae -kunniakirjan professori Jaana Paanetojalle.

Tunnustus myönnettiin Paanetojalle hänen työstään aktiivisesta ja merkittävästä toiminnasta työmarkkinoilla ja työoikeuden saralla. Perusteluiden mukaan Paanetoja on edistänyt kirjoituksillaan yleistä oikeutta oikomalla lakien tulkinnassa ja niiden säätämismvaiheessa syntyneitä epäselvyyksiä. Lisäksi Paanetoja on kunnostautunut kouluttajana, julkaisijana ja aktiivisena toimijana alan viiteryhmissä.

MINNA SALLI

IRMA VARRIO

Heli Ruokamo ja Tuulikki Keskitalo
Vieraileviksi tutkijoiksi Stanfordin yliopistoon

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan mediakasvatuksen professori Heli Ruokamo ja tutkijatohtori Tuulikki Keskitalo on kutsuttu vieraileviksi tutkijoiksi Stanfordin yliopiston lääketieteelliseen tiedekuntaan 15.6.–15.12.2016.

Ruokamon ja Keskitalon vierailu liittyy heidän meneillään olevaan tutkimushankkeeseensa, jossa kehitetään terveydenhuollon simulaatiopedagogiikkaa, kriittistä viestintää ja terveydenhuollon prosesseja sekä näihin liittyviä teknologioita.

hiutaleita

AINI LINJAKUMPU

Tutkija, yhteiskuntatieteiden tiedekunta,
Lapin yliopisto

OLEMASSAOLON TARKOITUS

Ihmisen olemassaolon tarkoitusta on mietitty epäilemättä koko ihmiskunnan olemassaolon ajan. Samaa pohdintaa käydään usein organisaatioidenkin, myös yliopistojen suhteen.

Olemassaolon tarkoitus viittaa johonkin perustavanlaatuisen, autenttiseen ja pysyvään. Se irtoaa yksittäisten ihmisten mielihaluista, mutta myös yhteiskunnan pintakuuhujen tuottamista merkityksistä ja sisällöistä.

Yliopiston olemassaolon tarkoitus ei löydy missioista tai strategioista, joita kehitellään alati muuttuvien yhteiskunnallisten tendenssien mukaisesti. Missiot ja strategiat ovat kuin tuuleen kuiskuteltuja toiveita, jotka seuraava puhuri vie jo mennessään.

Kyse on jostain pysyvämmästä, jota toteutetaan yliopiston ydintehtävien – tutkimuksen, opetuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen – muodossa. Se antaa merkityksen yliopistoissa työskentelevien ihmisten työlle.

Olemassaolon tarkoitus on samalla myös yliopiston menestyksen mittari. Joku viisas organisaatiotutkija onkin sanonut, että organisaation menestys voidaan mitata vain suhteessa sen olemassaolon syihin tai perusteluihin.

Yliopistojen menestyksen arvioiminen on nykyisin valitettavasti numerologiaa, jossa yliopiston olemassaolon tarkoitus on redusoitu lukuisiin yhä spesifimpiä asioita kuvaaviin määrällisiin mittareihin. Tämä numerologia ohjaa myös yliopistollisen johtamisen logiikkaa: ketä tai mitä moititaan, ketä tai mitä palkitaan.

Numerologia perustuu tietyn hetken tarveharkintaan. Se voi yhtenä hetkenä kohdentaa kiinnostuksen tietynlaisiin asioihin ja toiminnan tarpeisiin ja toisena hetkenä aivan muunlaisiin. Tästä tulee eittämättä ongelmia, koska johtajat ja johdettavat elävät eri "aikavyöhykkeillä". Johtajien aika on hektistä ja tapahtuu preesenssissä. Akateemiseen proletariaattiin kohdistuvien vaatimusten tulee täytyä heti tai viimeistään kohta.

Akateeminen työ eli tutkimisen ja opettamisen syklit ovat kuitenkin hitaita. Yhden tutkimuksen ajallinen raami voi olla vaikkapa kolmesta vuodesta kymmeneen vuoteen. Vaikka tutkimuksia olisi päällekkäin ja limittäin, se ei muuta tutkimuksen teon perussykettä: syvällisen tutkimuksen mahdollisuus tulee ajasta ja keskittymisestä.

Aika ja hitaus ei takaa hyvyyttä, mutta silppututkimuksella voi olla vaikea saavuttaa muuta kuin tieteellisiä silpputuloksia. Tämä aiheuttaa luonnollisesti vaatimuksia johtamiselle. Jos johtamisessa kommunikoidaan vain numerologiaa ja silpputavoitteita, voi olla, että yhteinen ymmärrys olemassaolon tarkoituksessa jää saavuttamatta johtajien ja akateemisten työntekijöiden välillä.

ANNA-LEENA MUOTKA

Lapin yliopiston uudet verkkosivut on julkaistu

Käy tutustumassa osoitteessa www.ulapland.fi

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
PL 122 | 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Tarina kantaa

– anna mielikuvituksen lentää

Nyt sinulla on hyvä mahdollisuus osallistua Lapin yliopiston tarinan rakentamiseen.

Muotoilemme ja kehitämme yliopistomme viestintää myös tarinallistamisen avulla. Olemme laatineet ydintarinan kuvastamaan juuri meidän yliopistomme toimintaa.

Haluamme viedä tarinan käytännön tasolle osaksi arjen työtä. Tutustu ydintarinaamme, ja auta meitä kehittämään sitä edelleen. Kerro meille ideasi ja ajatuksesi siitä, miten tarina voisi erilaisin tavoin olla läsnä kampuksellamme ja eri toiminnoissamme.

Avoimia tarinoita
voit käydä täydentämässä
28.10.2016 saakka.

Tarinan ja tarkemmat osallistumisohjeet
löydät verkkosivuiltamme:

www.ulapland.fi/ydintarina